JAARVERSLAG 2016

12 MEI 2017

Voorwoord

De leden namen op het Najaarscongres van 2015 de beslissing om een belangrijke stap in onze partijgeschiedenis te zetten. De VVD is een netwerkpartij, een partij die ernaar streeft om iedereen die liberaal handelt, denkt en voelt te verenigen.

Daar heeft de partij in het jaar 2016 uiting aan gegeven. De eerste stap, de hervorming van onze partijstructuur, is gezet. Bijna alle voormalig afdelingen zijn opgegaan in lokale netwerken en alle voormalig Kamercentrales hebben plaatsgemaakt voor Regio's.

De VVD staat open voor iedereen die wil meedenken, praten, discussiëren over hoe wij Nederland nog beter én liberaler kunnen maken. Er zijn dit jaar vele bijeenkomsten georganiseerd, niet alleen op landelijk niveau maar ook door de nieuw gevormde thematische netwerken. Deze bijeenkomsten werden goed bezocht door zowel VVD-leden als belangstellenden van buiten de partij. Daarnaast zijn we ook actief het land ingegaan om het gesprek aan te gaan met iedereen die een goed idee heeft voor Nederland. De 'Bakkie Doen?'-koffietruck doorkruiste het afgelopen jaar heel het land. Bij de truck werden vele goede gesprekken gevoerd onder het genot van een bakkie.

Het merendeel van deze gesprekken ging over de toekomst van Nederland. We hebben de afgelopen jaren hard gewerkt om uit de crisis te komen. Mede door de inzet van de VVD maar vooral door alle hardwerkende, optimistische Nederlanders is dat gelukt. Nu is het zaak dat iedereen gaat voelen dat het beter gaat. De komende jaren willen wij daarvoor blijven strijden.
Dat kan dankzij het goede resultaat dat de VVD heeft behaald tijdens de Tweede Kamerverkiezingen. Dit resultaat hebben wij te danken aan een ijzersterk verkiezingsprogramma, een intensieve en vernieuwende campagne en de inzet van al onze vrijwilligers . Zo kunnen wij de komen jaren Nederland veilig, welvarend en stabiel houden.

Henry Keizer
Partijvoorzitter

Inhoudsopgave

1. HOOFDSTUK 1: DE VERENIGING 5
1.1 Het Hoofdbestuur 5
1.2 Algemeen Secretariaat 8
1.2.1 Implementeren nieuwe partijstructuur 8
1.2.2 Open netwerkpartij 8
1.2.3 Voorbereiden Tweede Kamerverkiezingen 2017 9
1.2.4 Mensen 9
1.3 Landelijk Bestuursoverleg (LBO) 10
1.4 Congressen 11
1.4.1 Voorjaarscongres vrijdag 20 en 21 mei, Leeuwarden 11
1.4.2 Besluitenlijst 141e Algemene Vergadering 12
1.4.3 Najaarscongres zaterdag 19 november, Noordwijkerhout 14
1.4.4 Besluitenlijst 142e Algemene Vergadering 14
HOOFDSTUK 2: DE PARTIJ VAN DE TOEKOMST 29
2.1 De nieuwe netwerkstructuur 29
2.2 MijnVVD en CRM 29
2.3 Oprichting lokale netwerken 30
2.4 Nieuwe website 39
2.5 Denk Mee 39
2.6 VVD Community 39
HOOFDSTUK 3: VOORBEREIDING TWEEDE KAMERVERKIEZINGEN 40
3.1 Assessmentdagen 40
3.2 Kandidatenlijst Tweede Kamerverkiezingen 2017 40
3.3 Ledenraadpleging 40
3.4 Het verkiezingsprogramma: Zeker Nederland 2017 - 2021 41
3.5 Campagne 41
3.5.1 Het Campagnenetwerk 42
3.5.2 Bakkie Doen? 44
3.5.3 Campagnenieuwsbrief 44
HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE EN CAMPAGNE 45
4.1 Online Team 45
4.2 Liber 45
4.3 Liberaal Bestuur 46
4.4 Thorbeckeweb 46
4.5 Bestuursbrief 46
4.6 Lokale websites 46
4.7 Herindelingsverkiezingen 47
4.7.1 Verkiezingsuitslag Meierijstad 47
HOOFDSTUK 5: VERENIGINGSZAKEN 48
5.1 Commissie van Onderzoek 48

5.2 Commissie van Beroep ... 48
5.3 Commissie Integriteit ... 49
5.4 Vertrouwenspersonen ... 50
5.5 Waarderingsvormen ... 50
HOOFDSTUK 6: LEDENONTWIKKELING ... 52
6.1 Nieuwe lidmaatschapsvormen ... 52
6.2 Vormen van de betrokkenheid bij de VVD ... 53
6.4 VVD Open Dag ... 54
7.1 Thematische Netwerken ... 55
7.2 VVD-Dagen ... 55
7.3 Discussie Orgaandonatie ... 56
HOOFDSTUK 8: OPLEIDING EN TRAINING ... 57
8.1 Speerpunten van het beleid ... 57
8.2 Regulier aanbod ... 57
8.3 Vernieuwen materiaal ... 57
8.4 Regionale Masterclasses ... 58
8.5 Kadertraining ... 58
8.6 Topkadertraining ... 58
8.7 Haya Online ... 58
8.8 De lat ligt hoger ... 58
8.9 Stuurgroep Opleiding en Training ... 59
8.10 Landelijke Commissie Opleidingen (LCO) ... 59
8.11 Samenwerking Bestuurdersvereniging – Haya van Somerenstichting ... 59
8.12 Studio VVD ... 60
8.13 Training: Dilemma's ... 60
HOOFDSTUK 9: TALENTMANAGEMENT ... 61
9.1 Algemeen ... 61
9.2 Het scouten van talent ... 61
9.3 Het ontwikkelen van talent ... 61
9.4 De match tussen vraag en aanbod ... 61
HOOFDSTUK 10: VVD INTERNATIONAAL ... 63
10.1 Maatschappelijke Transformatie (MATRA) ... 63
10.2 ALDE ... 66
10.3 European Liberal Forum ELF ... 67
10.4 Liberal International (LI) ... 67
HOOFDSTUK 11: ARCHIEF ... 68
HOOFDSTUK 12: POLITIEK ... 70
12.1 Eerste Kamerfractie ... 70
12.2 Tweede Kamerfractie ... 72
12.3 VVD-delegatie in het Europees Parlement ... 73

1. HOOFDSTUK 1: DE VERENIGING

1.1 Het Hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur vergaderde in het jaar 2016 veertien keer, namelijk op 11 januari, 8 februari, 7 maart, 21 maart, 2 april, 2 mei, 13 juni, 27 augustus, 12 september, 26 september, 31 oktober, 5 november, 7 november en op 9 december.

Het Hoofdbestuur kwam tweemaal in retraite bijeen, waarvan eenmaal tweedaags. Dit was op 5 februari te Bunnik en op 10 en 11 december te 's-Gravenhage.

In het jaar 2016 is het Hoofdbestuur als volgt samengesteld:

- J.M.H.J. (Henry) Keizer, partijvoorzitter;
- Drs. J.N. (Jeannette) Baljeu, vicevoorzitter;
- Mr. S.J.A. (Stephanie) ter Borg, algemeen secretaris;
- Drs. Ing. G. (Ger) Jaarsma, landelijk penningmeester;
- M. (Marianne) Schuurmans-Wijdeven, bestuurslid Opleidingen en Talentmanagement, tot 21 mei 2016;
- C. (Christianne) van der Wal-Zeggelink, bestuurslid Opleidingen en Talentmanagement, vanaf 21 mei 2016;
- M.J.M. (Michiel) Krom, bestuurslid Communicatie en Campagne.

Adviseurs

- Drs. M. (Mark) Rutte; Partijleider;
- (Annemarie) Jorritsma-Lebbink, namens de VVD-fractie in de Eerste Kamer der Staten-Generaal;
- Drs. H. (Halbe) Zijlstra, namens de VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- Mr. Drs. J.C. (Hans) van Baalen, namens de VVD-delegatie in het Europees Parlement;
- Drs. A.A.M. (Arno) Brok, namens de VVD-Bestuurdersvereniging, tot 4 november;
- A.J. (Arjen) Gerritsen, namens de VVD-Bestuurdersvereniging, vanaf 4 november;
- M.C. (Matthijs) van de Burgwal, namens de JOVD, tot 1 oktober;
- R.L. (Rutger) de Ridder, namens de JOVD, vanaf 1 oktober.

De portefeuilleverdeling binnen het Hoofdbestuur zag er in 2016 als volgt uit:

Henry Keizer
Partijvoorzitter

Primair	Secundair
• Algehele leiding en coördinatie • Integriteit • Kabinet/Fracties/Politieke Partijen • Media • Benoemingen en Kandidatenlijsten • Internationale contacten	• Voorzitter Landelijk Bestuursoverleg • Voorzitter kernteam • Curator TeldersStichting • Voorzitter Ivo Opstelten Foundation

Jeannette Baljeu
Vicevoorzitter

Primair
• Plaatsvervanging voorzitter • Thematische netwerken • VVD-dagen • Discussiebijeenkomsten

Stephanie ter Borg
Algemeen Secretaris

Primair	Secundair
• Congressen en ALV • Statuten, reglementen en jaarplan • Bewaking rondom • besluitvormingstraject • Troubleshooting • MijnVVD • Regio's en Lokale netwerken	• Secretaris Ivo Opstelten Foundation • Plaatsvervangend Landelijk Penningmeester • Adviseur Hoofdbestuur JOVD

Ger Jaarsma
Landelijk Penningmeester

Primair	Secundair
• Financieel beheer van de partij • Ledenadministratie • Contributie en subsidiestromen • Fondsenwerving • Automatisering	• Penningmeester Ivo Opstelten Foundation • Plaatsvervangend Algemeen Secretaris

Christianne van der Wal - Zeggelink
Opleidingen en Talentmanagement

Primair	Secundair
• Opleiding en training • Permanente scouting	• Aanspreekpunt Haya

Michiel Krom
Communicatie en Campagne

Primair
• Communicatie • Permanente campagne • Voorlichting • Verkiezingscampagnes

1.2 Algemeen Secretariaat

1.2.1 Implementeren nieuwe partijstructuur

Tijdens het Najaarscongres in 2015 is een grote stap gezet richting een toekomstbestendige partij. Op de Algemene Vergadering van Afgevaardigden zijn de nieuwe Statuten en het Huishoudelijk Reglement vastgesteld. Hiermee was de nieuwe structuur van de VVD een feit!

In 2016 hebben we concreet invulling gegeven aan de nieuwe structuur. Om dit proces zo goed mogelijk te begeleiden heeft het Algemeen Secretariaat verschillende leidraden opgesteld: *Leidraad 'Toekomst van de VVD'*, *Leidraad Lokale Netwerken* en een *Werkwijze Thematische Netwerken*.

Ook is meerdere keren een 'Dag van de Netwerken' georganiseerd waar alle vragen gesteld konden worden en er onderling ervaringen en ideeën uitgewisseld werden. Al snel waren de Regiobesturen gevormd, waarna ook steeds meer lokale netwerken gingen samenwerken. Aan het eind van het jaar zijn ruim 75% van de lokalen netwerken samengevoegd.

Ook de thematisch netwerken kregen er snel meer leden bij en organiseerden evenementen die ook toegankelijk waren voor niet-leden. Op het Algemeen Secretariaat is het gehele CRM-systeem aangepast om aan de nieuwe structuur van de vereniging te voldoen. De mogelijkheid om netwerkvriend te worden van een thematisch netwerk is ingevoegd en de mogelijkheid om niet-leden in CRM te registreren zodat we met deze mensen in contact kunnen blijven. Ook is de ledenraadpleging aangepast aan de nieuwe regels van het Huishoudelijk Reglement.

1.2.2 Open netwerkpartij

Om niet alleen de partijstructuur, maar ook de nieuwe partijcultuur vorm te geven zijn er in 2016 vele evenementen georganiseerd waar ook niet-leden welkom waren. Het jaar begon goed met een VVD Landbouw Event in Dronten waar ruim 350 VVD-leden en geïnteresseerden waren.

Er volgden vele bijeenkomsten waar ook niet-leden welkom waren zoals; de VVD open dag in de Tweede Kamer, het Kaplan event, een discussieavond over orgaandonatie, een discussiebijeenkomst over voltooid leven, het Ondernemersevent, de VVD-dag: Waardevol Nederland, verschillende bijeenkomsten over het verkiezingsprogramma, de VVD-dag: Miljoenennota en de VVD-onderwijsdag.

Ook zijn we met veel liberaal denkenden en voelenden online in contact gekomen. Het Online Team heeft vele gesprekken online gevoerd met mensen. Tevens heeft de VVD e-mailadressen verzameld van liberaal denkenden en voelenden bij de 'Bakkie Doen?-koffietruck, tijdens evenementen en online. Deze mensen zijn via de Denk Mee-mailings continu op de hoogte gehouden van de actualiteit en deze mensen is vaak om hun input en mening gevraagd.

1.2.3 Voorbereiden Tweede Kamerverkiezingen 2017

Het jaar 2016 stond ook in het teken van het voorbereiden van de Tweede Kamerverkiezingen van 2017.

Een verkiezingsprogrammacommissie is het hele jaar druk bezig geweest met het ophalen van input voor het programma, zowel binnen als buiten de partij. Er zijn verschillende sessies in het land georganiseerd en op het partijbureau. Tijdens het Najaarscongres op zaterdag 19 november in Noordwijkerhout lag het concept-verkiezingsprogramma voor aan de leden. Er was volop ruimte om te discussiëren over de bijna 600 ingediende amendementen. Met de input en wijzigingen van de leden is er een mooi resultaat uitgekomen. Een verkiezingsprogramma dat Nederland in de toekomst nog beter maakt.

Ter voorbereiding op deze verkiezingen moest uiteraard ook een kandidatenlijst opgesteld worden. De Permanente Scoutingscommissie (PSC) heeft vele gesprekken gevoerd op het partijbureau met alle voorgedragen en geselecteerde kandidaten. Ook heeft de PSC via het nieuw ontworpen assessmentprogramma de kandidaten meer gewogen kunnen beoordelen aan de hand van een debatonderdeel en een crisissimulatie. Nadat de leden via de “nieuwe” ledenraadpleging hun mening over de lijst hebben kunnen geven werd een goede lijst met zeer ervaren kandidaten vastgesteld.

Ook was de campagne in 2016 al volop bezig. Een goed voorbeeld hiervan was de ‘Bakkie Doen?’-koffietruck. Bij de zelf ontworpen truck konden mensen een ‘bakkie doen’ om even bij te praten of van gedachten te wisselen. Dat is belangrijk, want wij wilden deze campagne weten wat Nederland bezighoud. Daarom zijn wij met een echte koffietruck het hele jaar Nederland door geweest. Ook heeft het Algemeen Secretariaat een netwerk aan lokale campagnemanagers opgezet, waardoor de contacten tussen de landelijke en lokale campagnes heel hecht waren. Een Online Team is druk bezig geweest om iedere keer weer verrassend, grappig en scherp uit de hoek te komen op sociale media, een hele prestatie. Uiteraard werd ook hard gewerkt aan de campagnestrategie, de posters, de filmpjes etc.

1.2.4 Mensen

Op het Algemeen Secretariaat hebben in 2016 een aantal personeelswisselingen plaatsgevonden. Tevens hebben een groot aantal studenten stage gelopen bij het Algemeen Secretariaat.

Het Algemeen Secretariaat vindt het belangrijk om stageplekken aan te bieden om studenten in contact te brengen met de politiek, maar ook omdat gebleken is dat stagiairs een waardevolle toevoeging zijn aan de organisatie. Vanwege deze waardevolle bijdrage moeten de stagiairs die in 2016 zijn begonnen zeker genoemd worden in dit verslag: Franciska Willemsen, Robert Giel, Marieke Lomans, Jan van Limburg Stirum, Ilja Tijl, Genevieve Bol, Yannick van Riet, Fay Jahargir, Jeroen Hendrikx, Joeri van Mil, Benthe Peletier, Joelle van Aardenne, Lisa Peute, Jeroen Röttgering, Sven Butter, Boas van Tienderen, Jasper Hortensius, Mike Arons en Chantalle Kraaijeveld. Alle stagiairs waren een fantastische aanwinst voor het Algemeen Secretariaat en hebben veel werk verzet!

Jolanda Jansen en Jildou Heerema hebben zich vrijwillig fulltime ingezet voor het Algemeen Secretariaat. Een groot compliment, want er is enorm veel werk verzet!

Vanaf februari is Alexy Markides begonnen op het Algemeen Secretariaat om het cluster communicatie te ondersteunen op het gebied van marketing strategie. Tabitha Mann heeft dit in juli overgenomen.

Martijn Hendriks heeft tijdelijk de front office ondersteunt in 2016, vanwege ziekte van collega's. Dit jaar hebben we helaas ook afscheid genomen van twee zeer trouwe krachten, Suzanne van Erven en Wouter Schroer.

Anika Snel heeft Wouter Schroer opgevolgd en zet zich nu volop in voor VVD Internationaal. De functie van Suzanne van Erven is intern ingevuld.

1.3 Landelijk Bestuursoverleg (LBO)

In de nieuwe partijstructuur zijn de voormalige zeventien Kamercentrales gefuseerd tot zes Regio's. Tevens is een Regio Internationaal opgericht.

Oprichting Regio's

Het Hoofdbestuur is bevoegd de regio's voor de eerste keer in te stellen. Op 8 februari 2016 heeft het Hoofdbestuur de volgende regio's ingesteld:

- Regio Midden, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Flevoland en Utrecht.
- Regio Noord, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Drenthe, Friesland en Groningen.
- Regio Noord-Holland, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Amsterdam, Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid.
- Regio Oost, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Gelderland en Overijssel.
- Regio Zuid, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Brabant, Limburg en Zeeland.
- Regio Zuid-Holland, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Den Haag, Dordrecht, Rotterdam en Zuid-Holland Noord.
- De Regio Internationaal.

Het Landelijk Bestuursoverleg

Het Hoofdbestuur voert periodiek overleg met de Regiovoorzitters, genaamd het Landelijk Bestuursoverleg.

Het Landelijk Bestuursoverleg vond in 2016 zesmaal plaats, te weten op 30 januari, 2 april, 18 juni, 1 oktober, 5 november en 10 december.

Het Landelijk Bestuursoverleg kwam eenmaal in retraite bijeen. Dit was op 26 en 27 augustus te ’s-Gravenhage.

De voorzitters van de regio’s in 2016 zijn:

- **Regio Midden:** Wouter Kolff
- **Regio Noord:** Ton Baas
- **Regio Noord-Holland:** Robert Vermeulen `
- **Regio Oost:** Peter Snijders
- **Regio Zuid:** Onno Hoes
- **Regio Zuid-Holland:** Pauline Bouvy-Koene
- **Regio Internationaal:** Jock Geselschap

De voorzitters van de Regio’s worden benoemd door de ledenvergadering van de Regio. De voorzitter van de Regio Internationaal wordt benoemd door de Algemene]Vergadering. Tijdens de Algemene Vergadering op 21 mei 2016 is de heer Jock Geselschap benoemd tot voorzitter van de Regio Internationaal.

1.4 Congressen

1.4.1 Voorjaarscongres vrijdag 20 en 21 mei, Leeuwarden

Op vrijdag 20 mei en zaterdag 21 mei vond het Voorjaarscongres: Waardevol Nederland plaats in Leeuwarden. Het congres, welke in het teken stond van onze Nederlandse waarden, werd gecombineerd met het Voorjaarscongres van de VVD-Bestuurdersvereniging op vrijdag 20 mei.

Twee dagen lang werd er over wat waardevol is gesproken en bogen we ons over de vraag hoe wij onze Nederlandse waarden kunnen waarborgen in de toekomst. Op vrijdagavond sprak *trendwatcher* Adjiedj Bakas de aanwezigen toe over de trends van de toekomst en met name over de toekomst van onze liberale waarden en de partij. De avond werd afgesloten met de speech van partijleider Mark Rutte.

Op zaterdagochtend opende partijvoorzitter Henry Keizer de Algemene Vergadering. Tijdens de ALV namen wij ook afscheid van Marianne Schuurmans-Wijdreven als Hoofdbestuurslid Opleiding en Talentmanagement. Haar opvolgster werd ook tijdens deze vergadering benoemd: Christianne van der Wal-Zeggelink .

Aansluitend op de ALV stond volksfilosoof Bas Haring voor de zaal. Haring sprak samen met dagvoorzitter Rogier van der Sande, met behulp van het interactieve systeem *Buzzmaster*, over de samenleving, over noodzakelijke waarden en of wij sommige waarden niet los kunnen laten.

Dit Voorjaarscongres stond ook in het teken van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Verkiezingen van 15 maart 2017. De verkiezingsprogrammacommissie heeft in de weken voorafgaand aan het congres input opgehaald van zowel binnen als buiten de partij voor het programma. Tijdens het congres konden de deelnemers, na een introductie voor door de voorzitter van de commissie Jan Anthonie Bruijn deelnemen aan verschillende workshops.

Samen met het Voorjaarscongres werd ook de tweede *International Diplomatic and Partnershipday* georganiseerd. Ruim 25 ambassadeurs uit de Europese Unie en tien liberale politici kwamen bijeen om kennis te maken met de VVD. Het congres werd afgesloten door Halbe Zijlstra, voorzitter van de VVD-Tweede Kamerfractie.

1.4.2 Besluitenlijst 141e Algemene Vergadering

1. Partijvoorzitter J.M.H.J. (Henry) Keizer opent de 141e Algemene Vergadering op zaterdag 21 mei 2016 om 10:15 uur.

2. De heer H.T.M. (Henk) Peterse uit ‘s-Hertogenbosch, de heer G.D. (Gert) Scholtes uit Hoorn en mevrouw M.N. (Marianne) Kallen-Morren uit Zeist worden per acclamatie benoemd tot stem- en notulencommissie.

3. Het jaarverslag 2015 wordt goedgekeurd.

4. Het financieel jaarrapport 2015 wordt goedgekeurd.

5. Er wordt decharge verleend aan het Hoofdbestuur voor het gevoerde beleid in 2015.

6. De volgende leden worden per acclamatie (her)benoemd tot leden van de financiële commissie voor het verslagjaar 2017:

   - Mevrouw E.A.S. (Esther) Rommel uit Heiloo
   - Mevrouw A.J. (Yvonne) van Mierlo uit Helmond
   - De heer H.L. (Henry) Steenbergen uit Leiden
   - De heer M.J.M.V. (Marc) van Dijk uit Wassenaar, plaatsvervangend lid
   - De heer A.J. (Arjen) Gerritsen uit Bilthoven, plaatsvervangend lid
   - De heer R. (Roland) van Benthem uit Eemnes, plaatsvervangend lid

7. Het voorstel voor de hoogte van de contributie voor het jaar 2017 wordt goedgekeurd. Het voorstel om een gecombineerd lidmaatschap met de JOVD in te voeren wordt goedgekeurd.

8. Mevrouw E. (Liesbeth) Tuijnman treedt af als lid van de Permanente Scoutingscommissie. De heer I.P.M. (Jacques) Kuyf wordt per acclamatie benoemd tot lid van de Permanente Scoutingscommissie.

9. Mevrouw M.N. (Marianne) Kallen-Morren treedt af als plaatsvervangend lid van de commissie van beroep. De heer E. (Erik) van der Marel wordt per acclamatie benoemd tot plaatsvervangend lid van de commissie van beroep.

10. De heer J.H. (Jock) Geselschap wordt per acclamatie benoemd tot voorzitter van de Regio Internationaal.

11. De heer G. (Ger) Jaarsma wordt per acclamatie herbenoemd tot landelijk penningmeester.

12. Mevrouw M.H.F. (Marianne) Schuurmans-Wijdeven treedt af als lid van het Hoofdbestuur. Mevrouw C. (Christianne) van der Wal wordt per acclamatie benoemd tot lid van lid van het Hoofdbestuur met de portefeuille opleidingen en talentmanagement.

13. Er zijn twee moties ingediend. Beide moties zijn ingediend door 10 leden.

14. Motie 1:

    Indieners constateren dat mensen die zonder medische oorzaak uitzichtloos en ondraaglijk lijden aan het leven, hun leven voltooid achten en zelf een vrijwillig, menswaardig levenseinde verkiezen niet onder de euthanasiewet vallen en vanuit onze liberale beginselen, zoals zelfbeschikking, onze aandacht en zorg verdienen.

    Indieners roepen de politieke vertegenwoordigers van de VVD op om nog in deze kabinetsperiode initiatieven te ontplooien om ook voor deze groeiende bevolkingsgroep een mild en waardig levenseinde mogelijk te maken met professionele hulpverlening en uiteraard gewaarborgd door zorgvuldigheid, toetsing en voorkoming van misbruik.

    De motie wordt in stemming gebracht en wordt aangenomen met 55,1% (247) van de uitgebrachte stemmen (totaal 448).

15. Motie 2:

    Indieners constateren dat Turkije recentelijk een Nederlandse columniste in hechtenis heeft genomen en dreigt te veroordelen vanwege het gebruik maken van haar recht op vrije meningsuiting, geuit in Nederland. Een dergelijke politiek druist in tegen de liberale waarden, in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting, en niet past voor een lid van de Noord Atlantische Verdrags Organisatie.

Indieners roepen de Tweede Kamerfractie van de VVD op om tegen deze politiek krachtig stelling te nemen en de positie van Turkije binnen de NAVO ter discussie te stellen.

De motie wordt in stemming gebracht en wordt verworpen met 94,9% (431) van de uitgebrachte stemmen (totaal 454).

16. Partijvoorzitter J.M.H.J. (Henry) Keizer sluit de 141e Algemene Vergadering om 12:00 uur.

1.4.3 Najaarscongres zaterdag 19 november, Noordwijkerhout

Ruim 1300 VVD-leden kwamen gewapend met het concept-verkiezingsprogramma, amendementen en een dosis optimisme naar het Najaarscongres in Noordwijkerhout: Zeker Nederland. Na de presentatie van het concept-verkiezingsprogramma door het Hoofdbestuur was het aan de leden. In de weken voorafgaand aan het congres werden er ruim 600 amendementen ingediend. Deze amendementen werden allen op het congres behandeld. Eerst in verschillende deelsessies door discussieleiders en leden van de verkiezingsprogrammacommissie, daarna werd er plenair gestemd over enkele amendementen. Om 16:00 uur, onder luid applaus, klonken de verlossende woorden van partijvoorzitter Henry Keizer: “Dames en heren, hierbij stel ik het verkiezingsprogramma: Zeker Nederland vast!”

Dagvoorzitter dit congres was sportcommentator en VVD’er Hans van Zetten. Hij stelde de kandidaat-Kamerleden voor de Tweede Kamerverkiezingen aan de aanwezigen voor. Het congres werd afgesloten door de lijsttrekker Mark Rutte.

Na de speech was het voor het laatste deel van de Algemene Vergadering, waar afscheid werd genomen van Jan-Kees Wiebenga als voorzitter van de commissie integriteit. Het congres werd afgesloten met de vertrouwde borrel.

1.4.4 Besluitenlijst 142e Algemene Vergadering

1. Partijvoorzitter J.M.H.J. (Henry) Keizer opent de 142e Algemene Ledenvergadering op zaterdag 19 november 2016 om 14:25 uur.

2. Mevrouw G.M. (Marjan) Remmelts-Mulder uit Ruinerwold, de heer B.F. (Bart) Omlo uit Ede, en de heer P.M.A. (Paul) Overtoom uit Naarden worden per acclamatie benoemd tot stem- en notulencommissie.

3. Behandeling van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer 2017-2021: er zijn in totaal 640 amendementen ingediend, waarvan er na de behandeling in de deelsessies 30 zijn overgebleven voor plenaire behandeling (zie bijlage).

4. Het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer 2017-2021 wordt vastgesteld. Het Hoofdbestuur krijgt het mandaat om eventuele kleine, noodzakelijke aanpassingen te kunnen doen in het verkiezingsprogramma.

5. Wijziging in agendavolgorde: één motie uit agendapunt 9 (bespreking ingediende actuele moties) wordt alvast behandeld.

6. De motie is ingediend door het thematisch netwerk Gezondheid en Zorg.

7. Motie 5:

De Algemene Vergadering roept de Tweede Kamerfractie op zich in te zetten om de punten twee en drie uit het manifest Scherp op Ouderenzorg te realiseren:

(2) Stel vast hoeveel zorgpersoneel nodig is om complete zorg te leveren. Pas het budget aan aan die norm. Aandacht is net zo belangrijk als verzorging en veiligheid.

(3) Hanteer totdat deze norm is vastgesteld als vuistregel: minimaal twee bevoegde en bekwame zorgmedewerkers op een groep van maximaal
acht personen. Stel daarvoor als noodmaatregel direct geld beschikbaar. De ouderen die nu in verpleeghuizen zitten, kunnen niet wachten tot overheid en zorgorganisaties het eens zijn.

De motie wordt overgenomen en is niet in stemming gebracht.

8. De Algemene Vergadering wordt geschorst om 16.50 uur en wordt om 18.05 uur hervat.

9. Mevrouw H.E. (Lysbeth) van Valkenburg-Lely uit Driebergen-Rijsenburg wordt per acclamatie benoemd tot lid van de stem- en notulencommissie ter vervanging van de heer P.M.A. (Paul) Overtoom.

10. Het halfjaarplan en de halfjaarbegroting voor 2017 worden goedgekeurd.

11. Mevrouw P.W. (Paulien) Geerdink treedt af als lid van de Permanente Scoutingscommissie. Mevrouw M.H.F. (Marianne) Schuurmans-Wijdeven wordt per acclamatie benoemd tot lid van de Permanente Scoutingscommissie.

12. Het Hoofdbestuur heeft besloten om de heer J.M.H.J. (Henry) Keizer voor te dragen voor herbenoeming. De ledenvergadering stemt in met het voorstel voor de procedure benoeming partijvoorzitter in mei 2017.

13. Er zijn 5 moties ingediend. Motie 5 is voor de schorsing behandeld. Motie 1 is ingediend door Netwerk Lokaal Noordwijk, motie 2 en 3 door Netwerk Lokaal Vallei en Veluwe en motie 4 door Netwerk Lokaal West Maas en Waal.

14. Motie 1:

De AV, kennisgenomen hebbend van de volgende uitgangspunten uit het conceptverkiezingsprogramma:

1. Stimuleren van bedrijven tot innovatieve toepassingen in alle sectoren economie; en
2. Bestaande afspraken over aandeel duurzaam opgewekte energie die we in Europa en het energieakkoord zijn overeengekomen te willen nakomen.

Wetend dat de kustprovincies ageren tegen windmolenparken binnen de 12-mijlszone vanwege de economische gevolgen en er een alternatief is dat voldoet aan afspraken energieakkoord,

Besluit: Af te zien van het plaatsen van windmolenparken binnen de 12-mijlszone.

De motie wordt in stemming gebracht en wordt verworpen met 74% (196) van de uitgebrachte stemmen (totaal 265).

15. Motie 2:

Overwegende dat het (concept-)verkiezingsprogramma:
De kiezer moet uitleggen wat de VVD wilt bereiken in de komende regeerperiode;
Dient als basis voor mogelijke coalitieonderhandelingen;
Is samengesteld op basis van onze liberale waarden zoals verwoord in het liberaal manifest.

Roepen de indieners het campagneteam op een toevoeging op het verkiezingsprogramma te maken waarbij ook het liberale vergezicht voor Nederland aan de kiezer wordt uitgelegd.

De strekking van de motie wordt overgenomen en niet in stemming gebracht. Het verkiezingsprogramma is reeds vastgesteld, maar bij het uitdragen van de standpunten uit verkiezingsprogramma zal het campagneteam aandacht besteden aan liberale waarden.

16. Motie 3:

Overwegende dat:

De razendsnelle ontwikkeling van de digitale wereld alle aandacht verdient, zowel op dit moment als in de (nabije) toekomst; Deze ontwikkeling blijvend nieuwe werkterreinen zal weten te vinden; De maatschappelijke aard daarvan ten goede of kwade gericht zal zijn;
De VVD nu de kans heeft om hier structureel op in te spelen.

Geeft de Partij in overweging een leidende positie in te nemen voor het ontwikkelen van een strategisch raamwerk waarmee innovatie kan worden gestimuleerd, nieuwe ontwikkelingen kunnen worden getoetst en waar (digitaal) beleid op kan worden gebaseerd.

De motie wordt overgenomen en niet in stemming gebracht.

17. Motie 4:

Overwegende dat:
De VVD een netwerkpartij is en belang heeft bij actieve leden en enthousiastelingen;
Het lidmaatschap voor veel mensen gericht is op invloed op partijstructuur en standpunten;
Bij lokale verkiezingen, ook door de opkomst van lokale partijen, mensen ambassadeur willen zijn van lokale kandidaten; Zij soms (nog) geen lid zijn van de landelijke VVD omdat er (nog) geen landelijke binding is; Maar wel op de lijst als lijstduwer willen.

Roepen indieners het Hoofdbestuur op - gelet op de leidraad gemeenteraadsverkiezingen 2018 en de nieuwe netwerkpartij - om vanaf plaats 10 op de kandidatenlijst ook niet-leden toe te laten op de kandidatenlijst van de gemeenteraadsverkiezingen 2018.

De motie wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

18. Partijvoorzitter J.M.H.J. (Henry) Keizer sluit de 142e Algemene Ledenvergadering om 18:55 uur.

Bijlage: behandeling verkiezingsprogramma

Amendement 22

Indiener: Breda
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[283]Waar nodig zijn agenten vrij gemaakt om synthetische drugs, hennepteelt, maar ook criminele motorbendes en criminele netwerken in de grote steden effectief aan te pakken.

Nieuwe tekst:

Waar nodig zijn agenten vrij gemaakt om synthetische drugs, hennepteelt en criminele netwerken in de grote steden effectief aan te pakken.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 39

Indiener: 's-Gravenhage en Utrecht
Type amendement: Schrappen

Originele tekst:

[348]Zo kan het Nederlanderschap ook worden ingetrokken bij terroristen met alleen de Nederlandse nationaliteit.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 47

Indiener: Amsterdam
Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[375]Burgemeesters krijgen dan net als het openbaar ministerie het recht om de informatie geheim te houden, zodat ze niet gedwongen kunnen worden de informatie prijs te geven.

Toe te voegen tekst:

Bij het toepassen van bovengenoemde maatregelen wordt altijd het belang van privacy meegewogen. Wij zijn van mening dat de overheid terughoudend moet zijn in het

verzamelen en gebruiken van persoonlijke informatie van Nederlanders. Daarom zullen wij altijd kritisch en secuur omgaan met persoonsgegevens en andere informatie.

Het amendement is aangenomen en niet in stemming gebracht.

Amendement 60

Indiener: Eemland (Regio Midden)
Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[411]Coffeeshops zijn in Nederland toegestaan, maar tegelijkertijd moet hinder en overlast voor omwonenden worden voorkomen door tegen die overlast te blijven optreden.

Toe te voegen tekst:

Coffeeshops zijn in Nederland toegestaan en moeten ook op gecontroleerde en legale wijze bevoorraad kunnen worden, maar tegelijkertijd moet hinder en overlast voor omwonenden worden voorkomen door tegen die overlast te blijven optreden.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 59,4% van de stemmen verworpen.

Amendement 64

Indiener: Thematisch Netwerk BZK
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[411]Coffeeshops zijn in Nederland toegestaan, maar tegelijkertijd moet hinder en overlast voor omwonenden worden voorkomen door tegen die overlast te blijven optreden.

Nieuwe tekst:

Het huidige gedoogbeleid werkt niet: gebruik en verkoop van softdrugs staan we toe, maar het is verboden om het te telen en aan coffeeshops te leveren. Wij willen de overheid de mogelijkheid bieden om te experimenteren met de gecontroleerde toelevering van coffeeshops. Tegelijkertijd moet hinder en overlast voor omwonenden worden voorkomen door tegen die overlast te blijven optreden.

Het amendement is ingetrokken en niet in stemming gebracht.

Amendement 66

Indiener: Utrecht
Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[412]Wij willen coffeeshops die overlast geven altijd onmiddellijk sluiten.

Toe te voegen tekst:

Terwijl de verkoop van cannabis aan de voordeur wordt gedoogd, is de inkoop daarvan nu illegaal. De VVD wil van die vreemde situatie af en het beleid rond softdrugs slimmer reguleren. Het is tijd om het gehele domein van en rondom softdrugs opnieuw in te richten. Die herinrichting kan alleen landelijk plaatsvinden. Gemeenten moeten zo snel mogelijk stoppen met experimenteren met wietteelt.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 81,6% van de stemmen aangenomen.

Amendement 109

Indiener: Lelystad
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[673]Daarom willen wij fors meer investeren in Defensie.
[674]De afgelopen jaren zijn al structurele stappen gezet om Defensie financieel duurzaam en daarmee toekomstbestendig te maken. [675]Daar moeten we mee doorgaan om ook in de toekomst een antwoord te hebben op de dreigingen en risico's die zich voordoen.

Nieuwe tekst:

Daarom willen wij fors meer investeren in Defensie om ook in de toekomst een antwoord te hebben op de dreigingen en risico's die zich voordoen. In de komende kabinetsperiode verhogen we de defensie-uitgaven stapsgewijs naar de NAVO-norm van 2% van het BBP. In de begroting van 2019 dient het Europese gemiddelde van 1,43% BBP te zijn bereikt.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 55,2% van de stemmen verworpen.

Amendement 107

Indiener: Alphen aan den Rijn, Kaag en Braassem, Nieuwkoop en Thematisch Netwerk Internationaal
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[665]De Nederlandse defensie-uitgaven moeten toegroeien naar in ieder geval het Europees NAVO-gemiddelde.

Nieuwe tekst:

De Nederlandse defensie-uitgaven moeten worden vervat in een meerjaren-begrotingsmodel en toegroeien naar de bondgenootschappelijk overeengekomen NAVO-norm. In ieder geval moet binnen de komende kabinetsperiode worden gestreefd naar het bereiken van het Europees NAVO-gemiddelde.

De strekking van het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 147

Indiener: Thematisch Netwerk Wonen
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[978]Ook willen wij het woningwaarderingsstelsel voor de vrije huur afschaffen.

Nieuwe tekst:

Ook willen wij dat er op korte termijn met alle betrokkenen overleg wordt gevoerd over de voor- en nadelen van afschaffen van het Woningwaarderingsstesel (WWS) in de vrije huursector.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 177

Indiener: Rotterdam en Thematisch Netwerk Financiën
Type amendement: Schrappen

Originele tekst:

[1060]Wij willen investeringen in de Nederlandse economie maximaal stimuleren. [1061]Daarvoor is nodig dat krachten in Nederland gebundeld worden. [1062]Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke (private) speler ontstaan. [1063]Deze instelling moet op afstand staan van de overheid en gericht zijn op het bijeenbrengen van kapitaal voor rendabele investeringen in grootschalige projecten gericht op bijvoorbeeld infrastructuur, energie, innovatie en ondernemerschap. [1064]Met een sterke Nederlandse financieringsinstelling kan bovendien extra kapitaal uit het buitenland worden aangetrokken en kan meer samenwerking worden gezocht met Europese financieringsinstellingen en institutionele beleggers. [1065]Dit stimuleert investeringen in de Nederlandse economie waarmee het Nederlandse vestigingsklimaat verder kan worden versterkt.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 58,6% van de stemmen verworpen.

Amendement 179

Indiener: Brussel
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1062]Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke (private) speler ontstaan.

Nieuwe tekst:

Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank, de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO en het Nederlandse Investerings Agentschap) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke (private) speler ontstaan.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 180

Indiener: West Friesland
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1062]Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke (private) speler ontstaan.
[1063]Deze instelling moet op afstand staan van de overheid en gericht zijn op het bijeenbrengen van kapitaal voor rendabele investeringen in grootschalige projecten gericht op bijvoorbeeld infrastructuur, energie, innovatie en ondernemerschap.

Nieuwe tekst:

Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke speler ontstaan. Deze instelling moet gericht zijn op het bijeenbrengen van kapitaal voor rendabele investeringen in grootschalige projecten gericht op bijvoorbeeld infrastructuur, energie, innovatie en ondernemerschap.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 282

Indiener: Utrecht

Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[1454]In de financiering van het cultuuronderwijs willen wij dat de onderwijsinstellingen leidend zijn in plaats van cultuurinstellingen.

Toe te voegen tekst:

5 mei is net als Koningsdag een nationale feestdag. In tegenstelling tot religieuze feestdagen zijn Koningsdag en 5 mei dagen die door Nederlanders van alle achtergronden gevierd worden. Daarom wordt naast Koningsdag ook 5 mei elk jaar een vrije dag. Het staat werkgevers en werknemers vrij om in de CAO een andere vrije dag in te leveren voor deze nationale feestdag.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 54,3% van de stemmen aangenomen.

Amendement 296

Indiener: Thematisch Netwerk Gezondheid en Zorg
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1502]Iedereen weet dat een gezonde leefstijl belangrijk is. [1503]Het zorgt er in de eerste plaats voor dat je iedere dag weer vol energie kunt beginnen en het geeft je meer zelfvertrouwen. [1504]Bovendien kan het ziektes en kwalen in de toekomst helpen voorkomen. [1505]Wat een gezonde leefstijl is, verschilt voor iedereen. [1506]Wij vinden dat iedereen zelf mag bepalen hoe hij of zij leeft. [1507]De overheid kan zorgen voor goede voorlichting, maar mag uiteindelijk niet bepalen hoe iemand zijn of haar leven leidt. [1508]Dat blijft een eigen keuze.

Nieuwe tekst:

Een gezonde leefstijl is belangrijk voor het welbevinden van een individu, maar kan ook kostenbesparend zijn voor de samenleving. Wat een gezonde leefstijl is, verschilt voor iedereen. Gezond leven doen mensen omdat ze dat zelf willen. Hoe iemand zijn of haar leven leidt, blijft een eigen keuze. De overheid stimuleert gezond leven en preventie door vaccinatieprogramma's, bevolkingsonderzoek, investering en onderzoek en informatie en voorlichting.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 373

Indiener: Wijk bij Duurstede en Bunnik
Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[1829]Wij willen dat de motorrijtuigenbelasting (Mrb) en de belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM) worden verlaagd.

Toe te voegen tekst:

Voor klassieke personenauto's en motorrijwielen ouder dan 35 jaar wordt de (Mrb) wat de VVD betreft afgeschaft.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 387

Indiener: Liberaal Groen en Thematisch Netwerk Mobiliteit en Leefomgeving
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1866]Om ook in de toekomst te kunnen concurreren met andere spoorbedrijven, moet de NS activiteiten in het buitenland kunnen blijven ontplooien en meedoen aan aanbestedingen van regionale spoorlijnen in Nederland.

Nieuwe tekst:

Om ook in de toekomst te kunnen concurreren met andere spoorbedrijven, moet de NS activiteiten in het buitenland kunnen blijven ontplooien.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 395 en 396

Indiener: Lelystad
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1926]Zolang er geen gelijk speelveld is met de ons omringende landen, willen wij dat onze havens worden gecompenseerd voor deze Vpb-plicht.

Nieuwe tekst:

Zolang er geen gelijk speelveld is met de ons omringende landen, willen wij dat onze havens worden gecompenseerd voor deze Vpb-plicht, dan wel dat zij in dezelfde (fiscale) omstandigheden worden gebracht als havens in andere landen opdat het speelveld wordt gelijk getrokken.

Indiener: Brussel
Type amendement: Wijzigen

Nieuwe tekst:

Zolang er geen eenduidige Europese richtsnoeren zijn voor staatssteun aan zeehavens, zullen er alternatieve mogelijkheden moeten worden gezocht voor de ondersteuning van onze zeehavens.

Beide amendementen worden in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 412

Indiener: Thematisch Netwerk LNV, Eemsdelta en Vallei en Veluwe, Hollands Kroon, Winterswijk en regio Oost
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1968]Als mensen het zelf niet erg vinden om naast een boerderij te wonen, dan moet dat kunnen.

Nieuwe tekst:

Als mensen het zelf niet erg vinden om naast een boerderij te wonen, dan moet dat kunnen, zonder dat daardoor de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van nabijgelegen agrarische bedrijven worden beperkt.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken aangenomen.

Amendement 413

Indiener: Ooststellingwerf en Leeuwarden
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1971]Bovendien willen we versterking van de natuur en ruimte voor landbouw.

Nieuwe tekst:
We willen versterking van de natuur en minstens behoud van het voor voedselproductie geschikte areaal landbouwgrond.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 438

Indiener: Thematisch Netwerk LNV, Eemsdelta, Hollands Kroon en Winterswijk
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2105]Voor goed natuurbeheer is ook goed faunabeheer nodig.

Nieuwe tekst:

Voor goed natuurbeheer is ook goed faunabeheer nodig, waar jacht een onderdeel van uit kan maken.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 445

Indiener: Thematisch Netwerk Liberaal Groen
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2125]Nieuwe energiebronnen moeten schoner en duurzamer zijn, de uitstoot van CO2 terugdringen en zo de verandering van het klimaat helpen tegengaan. [2126]Het is bovendien noodzakelijk dat ze betrouwbaar zijn. [2127]Want ook als het een dag windstil en bewolkt is willen we warm kunnen douchen, het licht aan kunnen doen en onze telefoon kunnen opladen. [2128]Bovendien moeten we blijven letten op de betaalbaarheid van energie, want niemand wil een hogere energierekening.

Nieuwe tekst:

Nieuwe energiebronnen moeten betrouwbaar, betaalbaar en schoon zijn, de uitstoot van CO2 terugdringen en zo de klimaatrisico's helpen beheersen.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 454

Indiener: Lelystad
Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[2160]Dit zijn grote, langjarige investeringen en daar past geen overheid bij die om de paar jaar het beleid verandert.

Toe te voegen tekst:

Voor wat betreft windenergie blijft de afspraak inzake 6000 Mw op land gehandhaafd. Er wordt geen extra windenergie via molens op land gewonnen.

De strekking van het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur, waarbij het woord ‘maximaal’ wordt toegevoegd voor “6000 Mw” in de voorgestelde tekst, en wordt niet in stemming gebracht.

Amendement 480

Indiener: Noord
Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[2191]Schade die als gevolg van gaswinning in Groningen en elders aan het eigendom van omwonenden ontstaat, moet worden gecompenseerd.

Toe te voegen tekst:

Als gevolg van de gaswinning is er een complexe situatie in Groningen ontstaan. Inwoners en ondernemers ondervinden problemen met betrekking tot hun veiligheid, de versterking van panden en de afhandeling van schade. Verantwoordelijkheden moeten volstrekt duidelijk zijn en via eenvoudige procedures moeten inwoners en bedrijven hun recht snel kunnen halen. Indien nodig wordt wet- en regelgeving daartoe aangepast.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 495

Indiener: Leeuwarden
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2265]Wanneer milieuclubs het heft in eigen hand nemen, bijvoorbeeld door stenen in zee te gooien of wegen te blokkeren, moeten alle subsidies aan die organisaties worden stopgezet.

Nieuwe tekst:

Wanneer milieuclubs het heft in eigen hand nemen, bijvoorbeeld door stenen in zee te gooien of wegen te blokkeren, moeten alle subsidies aan die organisaties worden stopgezet en een eventuele ANBI status worden ingetrokken.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 513

Indiener: Teylingen
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2372]De waterschappen willen we in ieder geval behouden. [2373]Waterschappen en hun bestuurders zijn de belangrijkste troef in onze permanente strijd tegen het water. [2374]In Nederland kunnen we nu eenmaal geen risico nemen met de bescherming tegen hoog water. [2375]Alle leden van waterschappen moeten democratisch worden gekozen.

Nieuwe tekst:

Waterbeheer is de belangrijkste troef in onze permanente strijd tegen het water. In Nederland kunnen we nu eenmaal geen risico nemen met de bescherming tegen hoog water. De lage opkomstpercentages bij provinciale en waterschapsverkiezingen zijn mede aanleiding om te bezien in hoeverre directe verkiezingen van leden van deze bestuurslagen nog passen in de huidige tijd.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 516

Indiener: Westerveld
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2375]Alle leden van waterschappen moeten democratisch worden gekozen.

Nieuwe tekst:

De huidige structuur blijft gehandhaafd met geborgde zetels.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 521

Indiener: Thematisch Netwerk BZK en Rotterdam
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2375]Alle leden van waterschappen moeten democratisch worden gekozen.

Nieuwe tekst:

Alle leden van waterschappen moeten binnen hun categorie democratisch worden gekozen.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 534

Indiener: Eemsdelta-BBS
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2382]Voorstellen om de benoeming van de burgemeester te veranderen moeten worden bezien in het totaal van het functioneren van de gemeentelijke overheid.

Nieuwe tekst:

Op gemeentelijk niveau is de positie van de burgemeester aan vernieuwing toe. De huidige situatie - een tussenvorm van benoeming en verkiezing - is niet helder en valt internationaal uit de toon. De VVD is voor een rechtstreeks door de bevolking gekozen burgemeester.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 576

Indiener: Gooise Meren
Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[2598]Voor jouw spaargeld heb je hard gewerkt en over het geld dat je op je spaarrekening kan zetten, heb je ook al belasting betaald.

Toe te voegen tekst:

Na betaling van inkomsten of vermogensbelasting en de verlaagde vermogensrendementsheffing wordt het vermogen gevrijwaard van verdere belastingen. Afschaffing van de successiebelasting is hiervan een logisch en rechtvaardig sluitstuk.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

HOOFDSTUK 2: DE PARTIJ VAN DE TOEKOMST

2.1 De nieuwe netwerkstructuur

De afgelopen decennia heeft de maatschappij zich steeds meer ontwikkeld tot een netwerkmaatschappij. In deze netwerkmaatschappij werken mensen in steeds wisselende verbanden aan het realiseren van hun doelen. Door de huidige communicatiemogelijkheden komen deze verbanden snel tot stand en is er geen beperking meer van tijd en plaats. Met onze nieuwe partijorganisatie willen we zo goed mogelijk aansluiten bij de netwerkmaatschappij. We willen als partij open en uitnodigend zijn voor al die liberalen die samen met de VVD willen werken aan een liberaler Nederland. De voormalige afdelingen zijn inmiddels lokale netwerken en de oude partijcommissies worden getransformeerd tot levendige thematische netwerken. We zijn er nog niet helemaal, maar de eerste stappen richting een open netwerkpartij zijn gezet!

2.2 MijnVVD en CRM

MijnVVD is de portal van de VVD. In het verleden stond het gebruik hiervan alleen open voor leden. Als onderdeel van de nieuwe partijstructuur, is er in 2016 aan diverse IT-projecten gewerkt. Dit heeft ertoe geleid dat MijnVVD niet meer exclusief is voor leden, maar ook open staat voor netwerkvrienden en belangstellenden. Zo kunnen bijvoorbeeld sinds eind 2016 alle geïnteresseerde liberalen zich via MijnVVD inschrijven voor bijeenkomsten en abonneren op de digitale nieuwsbrief *Thorbeckeweb* en (tegen een vergoeding) op het ledenmagazine *Liber*.

MijnVVD is de externe schil over de CRM-applicatie die door het Algemeen Secretariaat gebruikt wordt. Uiteraard is ook CRM aangepast aan de nieuwe partijstructuur. Op deze manier loopt bijvoorbeeld ook de facturatie van netwerkvrienden en evenementen zo efficiënt mogelijk.

In diverse deelprojecten zijn nieuwe functionaliteiten beschikbaar gekomen. Zo is het mogelijk om aan te geven op welke wijze iemand zich voor de partij wil inzetten. Ook bestaat de mogelijkheid om het beroep waarin iemand werkzaam is kenbaar te maken. Zo kunnen we nog beter de kennis die bij onze leden zit te benutten.

Met de invoering van het netwerkvriendschap, is het ook voor alle leden mogelijk geworden om zich via MijnVVD aan te melden voor één of meerdere thematische netwerken. Deze thematische netwerken kunnen hierdoor groeien en hun rol binnen de partij en naar buiten nog beter oppakken.

In 2016 is er ook gewerkt aan de invoering van het contributiearrangement met de JOVD. Sinds december 2016 is het mogelijk om je op te geven als gecombineerd lid voor zowel de VVD als de JOVD. Bestaande leden van beide organisaties vallen, voor zover als mogelijk, ook onder dit contributiearrangement.

De voorbereidingen van de Tweede Kamerverkiezingen van 15 mei 2017 vormden een belangrijk deel van de activiteiten in 2016. Ook op ICT-gebied werd dit ondersteund. De ledenraadpleging over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen vanaf plek 2

werd voor het eerst uitgevoerd volgens de nieuwe berekeningssystematiek en in een nieuwe vormgeving. Daarnaast is de applicatie die gebruikt wordt om amendementen in te dienen in 2016 vernieuwd, zodat ook Thematische Netwerken via MijnVVD amendementen op het verkiezingsprogramma in konden dienen.

2.3 Oprichting lokale netwerken

Voor een open en toegankelijke partij is het van belang om op lokaal niveau een krachtige en slagvaardige organisatie te hebben, die aan de noodzakelijke taken op de juiste wijze invulling kan geven. Om dit te bereiken transformeren de afdelingen tot lokale netwerken. Deze netwerkstructuur geeft een grotere impuls tot samenwerken tussen de bestaande afdelingen.

In 2016 zijn in totaal 206 afdelingen opgegaan in 73 lokale netwerken. Het totaal aantal lokale afdelingen/netwerken is daarmee in 2016 teruggedrongen van 373 naar 240.

VORMING LOKALE NETWERKEN 2016

Regio Zuid

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Eindhoven	Brainport Regio	4 oktober 2016
Son en Breugel		
Waalre		
Breda	Breda	1 november 2016
Echt-Susteren	Centraal Limburg	1 december 2016
Leudal		
Maasgouw		
Roerdalen		
Roermond		
Bergeijk	De Kempen	4 oktober 2016
Bladel		
Eersel		
Reusel-De Mierden		
Heusden	De Langstraat	1 november 2016
Loon op Zand		
Waalwijk		
Borsele	De Zeeuwse VVD	4 juli 2016
Goes		
Kapelle		
Middelburg		
Noord-Beveland		
Oost Zeeuws-Vlaanderen		
Reimerswaal		
Schouwen-Duiveland		
Veere		
Vlissingen		
West Zeeuws-Vlaanderen		
Goirle	Hart van Brabant	1 december 2016
Hilvarenbeek		
Oisterwijk		
Eijsden-Margraten	Maas en Geul	1 juni 2016
Maastricht		
Meerssen		

Bergen	Maasland	3 mei 2016
Boxmeer		
Cuijk		
Gennep		
Grave		
Mil en Sint Hubert		
Sint Anthonis		
Venray		
Alphen-Chaam/Baarle-Nassau	Mark, Leij en Donge	3 mei 2016
Dongen		
Gilze en Rijen		
Etten-Leur	Marklanden	1 november 2016
Halderberge		
Moerdijk		
Oosterhout	Oosterhout	3 mei 2016
Brunssum	Parkstad en Omstreken	3 mei 2016
Heerlen		
Landgraaf		
Nuth		
Onderbanken		
Simpelveld		
Vaals		
Deurne	Peelland	1 juni 2016
Gemert-Bakel		
Helmond		
Laarbeek		
Someren-Asten		
Mook en Middelaar	Rijk van Nijmegen*	1 december 2016
Roosendaal	Roosendaal-Woensdrecht	4 juli 2016
Woensdrecht		
Rucphen	Rucphen-Zundert	1 juni 2016
Zundert-Rijsbergen		
Bergen op Zoom	Scheldebrug	3 mei 2016
Steenbergen		
Tholen		
Tilburg	Tilburg	1 november 2016
Best	VVD Best Oirschot Veldhoven	3 mei 2016
Oirschot		
Veldhoven		

Regio Midden

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Almere	Almere	4 oktober 2016
De Bilt	De Bilt	4 oktober 2016
Baarn	Eemdelta-BBS	4 oktober 2016
Bunschoten		
Soest		
Amersfoort	Eemland	4 oktober 2016
Leusden		
Woudenberg		
Eemnes	Laren-Blaricum-Eemnes	1 november 2016
IJsselstein	Lopikerwaard	4 juli 2016
Lopik		
Montfoort		
Oudewater		
Utrecht	Utrecht	4 oktober 2016
Vianen	Vijfheerenland	1 juni 2016
Zeist	Zeist	4 juli 2016
Renswoude	Zuidoost-Utrecht	4 juli 2016
Rhenen		
Veenendaal		

Regio Oost

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Nijkerk	Eemland	4 oktober 2016
Geldermalsen	Lingewaal, Neerijnen, Geldermalsen (LNG)	1 december 2016
Lingewaal		
Neerijnen		
Dinkelland	Noord-Oost Twente	4 oktober 2016
Losser		
Oldenzaal		
Tubbergen		
Berg en Dal	Rijk van Nijmegen	1 december 2016
Beuningen		
Druten		
Heumen		
Nijmegen		
West Maas en Waal		
Wijchen		
Buren	Rivierenland Noord	1 november 2016
Culemborg		
Neder-Betuwe		
Tiel		
Deventer	Salland	1 november 2016
Olst-Wijhe		
Almelo	Twente Centraal	4 juli 2016
Borne		
Enschede		
Haaksbergen		
Hengelo		
Hof van Twente		
Barneveld	Vallei en Veluwe	4 juli 2016
Ede		
Scherpenzeel		
Wageningen		
Dalfsen	Vechtdal	4 juli 2016
Hardenberg		
Ommen		
Hellendoorn	West-Twente	4 oktober 2016
Rijssen-Holten		
Twenterand		
Wierden		

Regio Noord

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Hoogezand-Sappemeer	Midden-Groningen	3 mei 2016
Slochteren		
Aa en Hunze	Noord Drenthe	4 oktober 2016
Noordenveld		
Tynaarlo		
Dantumadiel	Noord-Oost Friesland	4 juli 2016
Dongeradeel		
Ferwerderadiel		
Kollumerland en Nieuwkruisland		
Franekeradeel	Waadhoeke	8 februari 2016
Het Bildt		
Menameradiel		
Grootegast	Westerkwartier	4 juli 2016
Leek		
Marum		
Zuidhorn		
Borger-Odoorn	Zuidoost Drenthe	4 oktober 2016
Emmen		

Regio Noord-Holland

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Aalsmeer	Aalsmeer/Uithoorn	4 oktober 2016
Uithoorn		
Amstelveen	Amstelveen e.o.	4 oktober 2016
Ouder-Amstel		
Amsterdam	Amsterdam	4 juli 2016
Bergen	BUCH	
Castricum-Akersloot-Limmen		4 oktober 2016
Heiloo		
Uitgeest		
Beemster	Edam-Volendam-Beemster	3 mei 2016
Edam-Volendam		
Gooise Meren	Gooi en Vechtstreek	
Huizen		6 februari 2017
Weesp		
Alkmaar	HAL	
Heerhugowaard		4 oktober 2016
Langedijk		
Bloemendaal	Heemstede-Bloemendaal	1 november 2016
Heemstede		
Hollands Kroon	Hollands Kroon	4 oktober 2016
Blaricum	Laren-Blaricum-Eemnes	1 november 2016
Laren		
Texel	Texel	1 juni 2016

Regio Zuid-Holland

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Barendrecht	Barendrecht -Ridderkerk	3 mei 2016
Ridderkerk		
Albrandswaard		
Delft	Delft	4 oktober 2016
Goeree-Overflakkee	Goeree-Overflakkee	3 mei 2016
Binnenmaas	Hoeksche Waard	3 mei 2016
Cromstrijen		
Korendijk		
Oud-Beijerland		
Strijen		
Leidschendam-Voorburg	Leidschendam-Voorburg	1 november 2016
Alblasserdam	MerweDrecht	4 oktober 2016
Dordrecht		
Gorinchem		
Hardinxveld-Giessendam		
Hendrik-Ido-Ambacht		
Papendrecht		
Sliedrecht		
Zwijndrecht-Heerjansdam		
Noordwijk	Noordwijk	3 mei 2016
Rijswijk	Rijswijk	3 mei 2016
Rotterdam	Rotterdam	1 november 2016
Leerdam	Vijfheerenland	1 juni 2016
Zederik		
Brielle	Voorne	6 april 2016
Hellevoetsluis		
Westvoorne		
Voorschoten	Voorschoten	2 mei 2016
Westland	Westland	2 mei 2016
Zoetermeer	Zoetermeer	2 mei 2016
Maassluis	Zuid-Holland West	1 november 2016
Midden-Delfland		

2.4 Nieuwe website

Na enkele maanden hard werk door het online team is in december 2016 is de vernieuwde website van de VVD (www.vvd.nl) online gegaan. De vormgeving van de website is volledig vernieuwd. Daarnaast zijn er enkele concrete functies toegevoegd zoals de mogelijkheid om direct een donatie aan de VVD te doen.

2.5 Denk Mee

Als netwerkpartij wil de VVD iedereen die liberaal handelt, denkt of voelt aan de partij verbinden en vragen hoe wij Nederland nog beter kunnen maken. In 2016 zijn wij gestart met het inzamelen van e-mailadressen van belangstelleden. Regelmatig ontvangt iedereen die zijn of haar e-mailadres via de website of bij de 'Bakkie Doen?'-koffietruck heeft achtergelaten een e-mail van de VVD met een vraag over Nederland. Zo blijven we in gesprek over hoe wij Nederland stap voor stap nog beter kunnen maken.

2.6 VVD Community

In 2016 is de VVD Community voor bestuurders van lokale netwerken en Regio's live gegaan. Doel van dit digitaal platform is om breder en op een laagdrempelige manier met elkaar te communiceren. De Community ondersteunt de vrijwillige bestuursleden van de VVD om kennis, documenten en (contact)gegevens met elkaar uit te wisselen.

HOOFDSTUK 3: VOORBEREIDING TWEEDE KAMERVERKIEZINGEN

3.1 Assessmentdagen

Tijdens de assessmentdagen op 10 en 17 juni 2016 zijn 96 nieuwe, kandidaat-Kamerleden getest op debatvaardigheden en is een crisis nagebootst. Ook hebben alle deelnemers gesproken met leden van de PSC. De assessmentdagen waren onderdeel van het selectieproces en de resultaten zijn meegewogen bij de totstandkoming van de kandidatenlijst. Deelname aan het assessment was verplicht voor alle nieuwe kandidaten. De kosten van deelname waren voor eigen rekening van de kandidaat.

3.2 Kandidatenlijst Tweede Kamerverkiezingen 2017

Het scouting- en selectiebeleid van de VVD heeft de afgelopen jaren een enorme professionaliseringsslag doorgemaakt met onder andere de instelling van de PSC in 2003. Dit heeft ertoe geleid dat het selecteren van onder meer volksvertegenwoordigers permanent en met grote precisie gebeurt, daarbij rekening houdend met de kennis, kunde en integriteit van een kandidaat. De PSC heeft het Hoofdbestuur het afgelopen jaar geadviseerd over de samenstelling van de lijst voor de Tweede Kamerverkiezingen 2017.

De VVD kent een selectiebeleid op hoog niveau, maar als grootste partij van Nederland moet er continue gewerkt worden aan verbeteringen om de hoogst mogelijke standaard neer te zetten. Het afgelopen jaar zijn er verschillende veranderingen doorgevoerd met betrekking tot het kandidaatstellingsproces. Het verplichte assessment, wat in voorgaande paragraaf is beschreven, was één van de veranderingen. Iedere verkiezing vraagt speciale aandacht. Kandidaat-volksvertegenwoordigers moeten passen bij de koers die de VVD de komende jaren wil varen. Mede om die reden is er afgestapt van het algemene profiel dat de VVD hanteert voor de scouting en selectie van volksvertegenwoordigers. Voor de Tweede Kamerverkiezingen 2017 is een apart profiel gehanteerd met voorwaarden waar kandidaten en fractie bij voorkeur aan moesten voldoen. Daarnaast heeft de PSC de integriteitstoets nog nadrukkelijker in de procedures geïntegreerd. Alle kandidaten moesten een ‘VOG Politieke ambtsdragers’ en ten minste drie referenties aanleveren. Tevens moesten zij instemmen met de ‘Gedragscode’ en ‘Vuistregels Integriteit’. De kandidatenlijst kende geen groslijst en over de lijstvolgorde kon door middel van een ledenraadpleging worden gestemd. Dit alles heeft geleid tot een kandidatenlijst met 80 potentiële Tweede Kamerleden.

3.3 Ledenraadpleging

Van 22 november tot en met 2 december 2016 heeft er een stemming over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 plaatsgevonden. Dit gebeurde met een ledenraadpleging onder de leden van de VVD. Hierbij hebben 4105 leden een stem uitgebracht. 93% van deze stemmen werd via het internet uitgebracht, terwijl 7% stemde per telefoon. De opkomst voor de ledenraadpleging was 15% en blijft daarmee ruim onder de vereiste opkomst van 50% + 1 voor een bindende ledenraadpleging.

Zoals is bepaald in de Statuten en Reglementen stelt het Landelijk Bestuursoverleg de definitieve kandidatenlijst vast wanneer de vereiste opkomst van de ledenraadpleging niet is gehaald. Het Landelijk Bestuursoverleg heeft besloten de advieslijst zoals voorgesteld door de PSC als definitieve kandidatenlijst vast te stellen.

3.4 Het verkiezingsprogramma: Zeker Nederland 2017 - 2021

In september 2015 heeft Hoofdbestuur de Verkiezingsprogrammacommissie 2017 samengesteld met als voorzitter Jan Anthonie Bruijn. De commissie had de opdracht om in augustus 2016 aan het Hoofdbestuur een concept-verkiezingsprogramma te overhandigen.

Leden:
Ina Adema, Hein van Asseldonk, Esther Berden, Ingrid de Bondt*, Jan Anthonie Bruijn (voorzitter), Bruno Bruins*, Dimitri Gilissen, Eelco Heinen, Karina Kuperus, Agnita Mur, Robert Reibestein, Boudewijn Revis, Dick Sluimers, Maarten Smit, Ben Swagerman, Christianne van der Wal*, Frans Weekers en Rolinde Weide.

******Ingrid de Bondt, Bruno Bruins en Christianne van der Wal hebben door omstandigheden hun lidmaatschap van de commissie voortijdig opgezegd.*

Schrijvers:
Daan de Neef en Roelof Smit.

Adviseurs:
Henry Keizer (partijvoorzitter), Mark Rutte (partijleider), Halbe Zijlstra (fractievoorzitter Tweede Kamer), Annemarie Jorritsma (fractievoorzitter Eerste Kamer), Tamara van Ark (vicefractievoorzitter Tweede Kamer).

De commissie was verdeeld in vier werkgroepen:
Economie, Gezondheid en ontwikkeling, Omgeving, Overheid.

De commissie heeft tijdens talloze bijeenkomsten het net opgehaald, zowel binnen als buiten de partij. Op 7 oktober 2016 is het concept programma *Zeker Nederland – VVD Verkiezingsprogramma 2017-2021* gepresenteerd. Door de leden zijn vervolgens ruim 600 amendementen op het programma ingediend. Deze zijn besproken tijdens het Najaarscongres in Noordwijkerhout waarna het definitieve (en winnende!) programma is vastgesteld.

3.5 Campagne

Aan het begin van 2016 zijn de voorbereidingen gestart voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Omdat de VVD al zo'n tijd regeringsverantwoordelijkheid heeft gehad in een roerige tijd was er een uitgebreid verhaal om te vertellen aan potentiële kiezers. Daarom is er besloten om een lange campagne te voeren die meteen na de zomer startte met de aankondiging van Mark Rutte om weer lijsttrekker te zijn in de Telegraaf.

In de maanden daarna zijn er veel campagneactiviteiten ontplooid. Zo kwam Mark Rutte met zijn eigen plan voor de toekomst van Nederland en was er een uitgebreide reclamecampagne op televisie. Allemaal met als doel om aan de kiezers uit te leggen

waarom het kabinet en de VVD de afgelopen jaren gedaan heeft wat het gedaan heeft en wat de plannen voor de komende jaren zijn. Ook is er veel gebruik gemaakt van *free publicitity* waarbij de bekendheid van Mark Rutte als minister president hielp. Het jaar eindigde net voor kerst met een optreden in het Glazen Huis van radio 3FM waarbij Mark Rutte een avond en nacht lang hielp met het ophalen van geld voor een goed doel.

3.5.1 Het Campagnenetwerk

Onder de noemer van permanente campagne is in 2015 een campagnenetwerk opgezet. Dat netwerk startte met door het AS geselecteerde 25 campagnecoaches die zijn opgeleid tot de aanjagers-vraagbaak-coach van lokale campagneleiders. De campagnecoaches hebben elk een regionaal ingedeeld eigen team van gemiddeld acht tot tien lokale campagneleiders. Deze zijn aangesteld door de lokale netwerken zelf. De lokale campagneleiders worden door landelijke opleidingsdagen en de begeleiding van de coaches opgeleid zodat ze zelfstandig campagneplannen kunnen opstellen, (canvas)acties kunnen organiseren en vrijwilligers kunnen werven/motiveren. De campagnecoaches hebben als een echt team geopereerd, waarin ze elkaar gemotiveerd en gestimuleerd hebben. De *Campaign Organizer* heeft dit team aangestuurd en gezorgd dat deze vrijwilligers alle ondersteuning van het partijbureau ontvingen bij de begeleiding van lokale campagneleiders. In totaal hebben zij 337 lokale campagneleiders weten te motiveren en te activeren.

In 2016 hebben de 25 coaches en de lokale campagneleiders de volgende opleiding gevolgd:

Opleidingsoverzicht voor de campagnecoaches:

Oktober / nov 2015	Individuele kennismakingsgesprekken
Sessie 1: 25 oktober 2015	Sessie over data, teambuilding en beginselen van een campagneplan.
Sessie 2: 28 november 2015	Sessie Coaching & Commitment door Michiel Krom (HB lid VVD) Resultaat: heldere omschrijving rol van de coach
Inhaalsessie 1: 19 januari 2016:	Sessie over data, teambuilding en beginselen van campagneplan
Sessie 3: 23 Januari 2016	Sessie Verhaal & Gesprek door Bas Erlings (VVD) en Mark Thiessen (VVD online). Resultaat: Uitgangspunten van de strategie, basis van het verhaal, duidelijkheid over doelgroep.
Sessie 4: 24 Maart 2016	Campagneplan maken en begeleiden Resultaat: Niveau van campaigning onder de 25 vergroot. Inhoud: messaging, targetting, GOTV en organisatie bouwen.
Sessie 5: 21 mei 2016 (tijdens mei congres)	Sessie Vrijwilligers managen (Kiki Bakker) en Strategie Lokaal vertalen (Tamara van Ark) Resultaat: Aandachtspunten vrijwilligers managen boventafel & niveau coaching vrijwilligers vergroot. Nieuwe inzichten strategie vertaald naar lokale campagne.
Juni/juli/augustus	Individuele evaluatiegesprekken
Sessie 6: 2 juli	Sessie Canvasstappenplan (Kiki Bakker) Sessie: van campagneleider naar coach

	Resultaat: evaluatie eigen rol, dmv rollenspel inzicht in coachingsprocessen.
Sessie 7: **23/24 september: Trainingsweekend. Vrijdag**	Sessie D2D strategy (Kiki) Sessie canvassen oefenen Resultaat: strategie bij organisatie canvasacties. Strategisch inzetten aan de deur.
Sessie 8: **23/24 september: Zaterdag**	Sessie oefening campagneleidersdag: de debatladder. Resultaat: debatladder gebruiken in grote onderwerpen tot een canvasscript maken. Sessie: Evaluatie-data verzameling Resultaat: typeform
Sessie 9: 6 november	Sessie ALDE: GOTV program. Resultaat: lokale campagneplanner invullen en het laatste zes weken programma

Alle coaches zijn verplicht om hun eigen campagneleiders als team bijeen te roepen, eens in de 6-8 weken. Ter begeleiding krijgen ze een leidraad toegestuurd aan de hand waarvan zij de coachingsbijeenkomst kunnen opzetten, die vorm is echter niet verplicht.

27 februari: Campagneleidersdag	Sessie 1: Kennismaking en drijfveren
Maart/april	Sessie 2: Eerste sessie in eigen omgeving. Werkafspraken. Herhaling drijfverensessie, inventariseren behoeften naar aanleiding van campagnehandboek. NB: nieuw gestartte coaches hebben deze sessie na de zomer nogmaals gedaan.
Mei	Sessie 3: Het campagneplan.
Juni/juli	Sessie 4: Online training (mbv online team) voor campagneleiders en hun lokale mensen. Aansluitend sociale activiteit om voor de zomer af te sluiten.
September/oktober	Sessie 5: Canvastraining Aansluitend sessie over stand van zaken en campagneplannen
1 oktober: Campagneleidersdag	Sessie 6: Gesprekken lokaal invullen
Nov/december	[mogelijke extra sessie] Zelf invullen naar aanleiding behoeften (sommigen konden nu pas canvastraining organiseren)

Naast de sessies in hun eigen regio krijgen de campagneleiders twee opleidingsdagen:

27 februari 2016	**Plenair**	Michiel Krom / strategie & praktische invulling
	Workshop	Rol van de campagneleider (door enkele coaches)
	Coaching	Drijfveren / kennismaking
1 oktober 2016	**Plenair**	Panel met mensen van buiten de VVD, over het vertalen van politiek naar een gesprek in gewone mensentaal.
	Workshop	Versnelde canvastraining (olv Haya trainers)

	Coaching	Gesprekken op grote thema's zo lokaal mogelijk maken.

Lokale afdelingen canvassen vanaf nu met het doel een relatie op te bouwen met de achterban. Voorop staat niet politieke zichtbaarheid, maar de maatschappelijke zichtbaarheid. Volksvertegenwoordigers helpen bewoners ook een weg te vinden in de instanties (niet verwijzen naar een loket, maar helpen), zorgen dat ze problemen praktisch oplossen (geen schriftelijke vragen over een rotzooitje in het park, maar een opruimactie) en zijn er om mensen te helpen (als er een pinautomaat in de buurt gewenst is, dan legt de VVD contacten tussen bewoners en de bank). Zo krijgt de landelijke strategie een lokaal narratief.

Landelijk gecoördineerde acties

In september zijn 100 lokale netwerken voorzien van een koffiepakket waarmee ze een actie konden organiseren. In november is deze actie voortgezet en in december zijn de lokale netwerken de straat opgegaan met verschillende kerstactiviteiten. De landelijke acties dragen bij aan het aanjagen van activiteit op straat. Rondom de landelijke momenten zijn juist ook veel lokale momenten georganiseerd en is de omslag gemaakt van 'op de markt staan', naar het huis aan huis campagnevoeren. Meer dan 700 mensen zijn geregistreerd als vrijwilliger in 2016, dat werd in aanloop naar de verkiezing van 2017 alleen maar meer.

3.5.2 Bakkie Doen?

Een bakkie doen' is een oer-Hollandse uitdrukking om even bij te praten of van gedachten te wisselen maar ook om te vragen hoe het nu echt met iemand gaat. Dat is belangrijk, wij willen weten wat Nederland bezighoudt. Daarom zijn wij vanaf april 2016 met de 'Bakkie Doen?'-koffietruck heel Nederland doorgegaan. Onder het genot van een vers bakkie gaan wij bij de koffietruck in gesprek over Nederland. Was het een leuk en goed gesprek? Dan vragen wij mensen om hun e-mailadres achter te laten. Zo blijven wij in gesprek met iedereen die geïnteresseerd is over hoe wij Nederland nog beter kunnen maken.

3.5.3 Campagnenieuwsbrief

In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen is er ook weer een begin gemaakt met het versturen van de campagnenieuwsbrief aan alle leden van de VVD. De campagnenieuwsbrief bevatte naast praktische informatie over de campagne, motiverende woorden van campagneleider Tamara van Ark ook informatie over de verschillende campagne uitingen.

HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE EN CAMPAGNE

4.1 Online Team

In 2015 werd het Online Team opgericht om op het gebied van online communicatie de band met kiezers én niet-kiezers te verbeteren. In de aanloop naar de verkiezingen van maart 2017 heeft het team enorme stappen gezet om de band met mensen aan te halen. Op Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn en zelfs ook Snapchat werd content gedeeld met mensen en ging het webcareteam. Met behulp van vrijwilligers en medewerkers van de VVD konden we zo online met tienduizenden mensen in gesprek. De nieuwe website werd omgebouwd tot een veel interactiever site waar mensen zelf kunnen aangeven wat ze willen en opzoeken wat ze nodig hebben. De nieuwe manier van online praten over en met de politiek heeft geleid tot een groter bereik van de verschillende (kiezers)doelgroepen. Daarnaast laat de VVD zien dat het open staat voor kritiek en altijd bereid is om het gesprek aan te gaan, hoe moeilijk sommige situaties ook zijn.

Daarnaast werden ook de live-sessies op Facebook goed gewaardeerd. Met een bereik van in enkele gevallen ruim boven het miljoen en honderdduizenden views werden vragensessies met Mark Rutte, Klaas Dijkhoff, Jeanine Hennis en tal van Kamerleden goed bekeken. Verder was daar de primeur om voor de eerste keer in de geschiedenis zowel live op televisie als ook op Facebook actief te zijn. Mensen konden vragen stellen op Facebook, waarna Mark Rutte deze live beantwoordde in de Zendtijd Politieke Partijen. De online-uitingen van de VVD zijn visueel en proberen te prikkelen. Er werd het afgelopen jaar steeds vaker gewerkt met filmpjes, animaties en verhalen die mensen raken. Inmiddels volgen meer dan 130.000 mensen de VVD op Twitter en zo'n 85.000 op Facebook. Daarnaast hebben we de persoonlijke profielen van de belangrijke politici opgezet en hebben we daar ook tienduizenden volgers. Verder hebben we een doorlopende campagne waarbij we mensen die online iets vinden van de VVD of een bepaald onderwerp, zich aan kunnen melden voor bijeenkomsten. Kamerleden praten en luisteren gedurende een avond naar ongeveer 20 mensen die in veel gevallen nog nooit met de politiek in aanraking zijn gekomen. Na het gesprek volgt een rondleiding door de Tweede Kamer. De reacties zijn overweldigend positief. Zo laten we zien dat de VVD niet alleen een partij is voor leden, of voor mensen die op ons gestemd hebben. Het online team is er voor iedereen die iets wil weten; over de VVD, de politiek of wie dan ook.

4.2 Liber

Het VVD-ledenmagazine verschijnt acht maal per jaar met columns van partijprominenten en van de VVD-delegatie uit het Europees Parlement, informatie over de politieke actualiteit, persoonlijke verhalen van VVD-politici en verdiepingsartikelen over het liberalisme verzorgt door de TeldersStichting. Voor het drukken van het magazine en de distributie werd *Pro Image Group* te Noordwijk ingeschakeld. De eindredactie van de *Liber* ligt op het Algemeen Secretariaat bij Debbie van de Wijngaard.

Edities:
Liber is in 2016 achtmaal verschenen. Editie 1 verscheen op 18 februari 2016, Editie 2 verscheen op 28 april 2016, Editie 3 verscheen op 9 juni 2016, Editie 4 verscheen op 14 juli

2016, Editie 5 verscheen op 8 september 2016, Editie 6 verscheen op 14 oktober 2016, Editie 7 verscheen op 17 november 2016, Editie 8 verscheen op 22 december 2016.

4.3 Liberaal Bestuur

Vanaf januari 2016 heeft de *P&G* plaats gemaakt voor *Liberaal Bestuur*. *Liberaal Bestuur* is het ledenmagazine van de VVD-Bestuurdersvereniging. In het magazine wordt de politieke actualiteit besproken en geven bestuurders zowel op lokaal, regionaal als provinciaal niveau hun visie op bestuurlijke vraagstukken. Daarnaast wordt er actief gezocht naar de verbinding tussen het magazine en het online platform voor VVD-bestuurders: VVD-Community. Voor het drukken van het magazine en de distributie werd Pro Image Group te Noordwijk ingeschakeld. De eindredactie vond plaats op het Algemeen Secretariaat door Debbie van de Wijngaard. Zij wordt bij de samenstelling van Liberaal Bestuur ondersteund door Pieter Heiliegers, vicevoorzitter van de VVD-Bestuurdersvereniging.

Edities
Liberaal Bestuur is in 2016 zesmaal verschenen. Editie 1 verscheen op 18 februari 2016, Editie 2 verscheen op 28 april 2016, Editie 3 verscheen op 9 juni 2016, Editie 4 verscheen op 14 juli 2016, Editie 5 verscheen op 14 oktober 2016, Editie 6 verscheen op 22 december 2016.

4.4 Thorbeckeweb

Iedere vrijdag ontvangen de ruim 15.000 abonnees de wekelijkse digitale nieuwsbrief *Thorbeckeweb*. In 2016 werden er 41 edities van de *Thorbeckeweb* verzonden aan de leden. Daarnaast werden er twee extra edities verzonden in verband met Prinsjesdag en het Najaarscongres.

Ook in 2016 zijn de vormgeving en inhoud van de *Thorbeckeweb* verder ontwikkeld. Zo kunnen berichten direct van de VVD-sociale media en de VVD-website geïntegreerd worden in de digitale nieuwsbrieven. De *Thorbeckeweb* wordt samengesteld en verzonden door het Algemeen Secretariaat, input voor de nieuwsbrief wordt aangeleverd door het Online Team, voorlichters en beleidsmedewerkers van de Tweede Kamerfractie en door de verschillende clusters van het Algemeen Secretariaat.

4.5 Bestuursbrief

Om de twee weken, of als de actualiteit daarom vraagt, op vrijdagmiddag ontvangen de bestuurders van de lokale netwerken en de Regio's de digitale nieuwsbrief de *Bestuursbrief* met praktische informatie om hen te ondersteunen bij de uitvoering hun taken. In 2016 zijn er 19 *Bestuursbrieven* verzonden.

4.6 Lokale websites

Vanaf juni 2016 heeft Debbie van de Wijngaard zorg voor het beheer van de lokale websites gedragen. De vernieuwing van de partijstructuur heeft ertoe geleid dat vele afdelingswebsites op zijn gegaan in één website voor het lokale netwerk. Het beheer, hosting, onderhoud en beveiliging van de lokale websites werd gedaan in samenwerking met hostingprovider Vellance en USMedia.

4.7 Herindelingsverkiezingen

Inwoners van de voormalig gemeenten Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel mochten op 23 november 2016 naar de stembus voor de gemeentelijke herindelingsverkiezing voor de raadsleden van de nieuwe gemeente Meierijstad. De VVD behaalde deze verkiezingen drie zetels.

4.7.1 Verkiezingsuitslag Meierijstad

Partij	Aantal stemmen	% van de stemmen	Zetels
Team Meierijstad (TEAM)	7.2.76	28,11%	11
CDA	6.496	25,10%	9
VVD	2.482	9,59%	3
SP	2.475	9,56%	3
Hart voor Schijndel	1.975	7,63%	3
Partij van de Arbeid (PvdA)	1.435	5,54%	2
Democraten 66 (D66)	1.205	4,66%	1
Gemeentebelang Meijerijstad	1.048	4,05%	1

HOOFDSTUK 5: VERENIGINGSZAKEN

5.1 Commissie van Onderzoek

In het verslagjaar was tweemaal een Commissie van Onderzoek actief. Dit betreft de volgende gevallen:

Bergeijk

Een Commissie van Onderzoek werd ingesteld op verzoek van het bestuur van VVD Bergeijk om een persoon uit het lidmaatschap te ontzetten. Dit naar aanleiding van een besluit hiertoe genomen door de ledenvergadering. Op advies van de Commissie van Onderzoek heeft het Hoofdbestuur besloten dat het lidmaatschap niet wordt voortgezet.

Purmerend

Een Commissie van Onderzoek werd ingesteld op verzoek van het bestuur van VVD Purmerend om een persoon uit het lidmaatschap te ontzetten. Dit naar aanleiding van een besluit hiertoe genomen door de ledenvergadering. Aanleiding was een onherroepelijke veroordeling voor een strafrechtelijk vergrijp. Een eerste verzoek tot het instellen van een Commissie van Onderzoek is afgewezen op procedurele gronden, omdat het desbetreffende lid niet de kans had gekregen om zich tijdens de ledenvergadering te laten horen. Een tweede verzoek is toegewezen nadat het desbetreffende lid alsnog de kans had gekregen om tijdens de ledenvergadering aanwezig te zijn. Het lid heeft vervolgens aangegeven niet voor de Commissie van Onderzoek te willen verschijnen. De Commissie van Onderzoek heeft wel gesproken met het bestuur van het lokaal netwerk en op basis van dit gesprek en het dossier geconcludeerd dat het lidmaatschap niet kon worden voortgezet. Gezien het moment van de uitspraak van de Commissie van Onderzoek, zal het Hoofdbestuur pas in 2017 een uitspraak kunnen doen over het lidmaatschap.

5.2 Commissie van Beroep

De Commissie van Beroep bestond in het verslagjaar 2016 uit:

- Drs. H.L. Zilverentant te Leiderdorp, voorzitter;
- De heer P.C. van As te Nieuwegein, lid,
- Drs. G.A. van Pruissen te Haarlem, lid;
- Mr. M.N. Kallen-Morren te Zeist, plaatsvervangend lid; tot 30 mei;
- Mr. E. van der Marel te Utrecht, plaatsvervangend lid; vanaf 30 mei;
- M.A.P. van Haersma Buma te Voorburg, plaatsvervangend lid; M.P. Swart te Deventer, plaatsvervangend lid.

Behandelde zaken :

Albrandswaard

Op 9 mei 2016 heeft de Commissie van Beroep uitspraak gedaan in de zaak aangespannen door personen uit Albrandswaard, tegen een besluit van het Hoofdbestuur dat het bestuur

van de kamercentrale Dordrecht de bestuurstaken van de afdeling Albrandswaard (tijdelijk) overneemt. De Commissie van Beroep handhaafde de beslissing van het Hoofdbestuur waartegen beroep was ingesteld.

Bergeijk

Op 20 september 2016 heeft de Commissie van Beroep uitspraak gedaan in de zaak aangespannen door een persoon uit Bergeijk, tegen een besluit van het Hoofdbestuur om het lidmaatschap van deze persoon te beëindigen. De Commissie van Beroep handhaafde de beslissing waartegen beroep was ingesteld.

5.3 Commissie Integriteit

In april 2013 heeft het Hoofdbestuur een Commissie Integriteit ingesteld als onderdeel van een set maatregelen om het integriteitsbewustzijn binnen de partij te vergroten. Deze commissie adviseert VVD-leden over individuele integriteitsdilemma's en kan meldingen van integriteit onderzoeken en het bestuur hierover adviseren.

De Permanente Commissie Integriteit stond het grootste deel van 2016 onder leiding van Jan-Kees Wiebenga. De overige leden waren Willibrord van Beek, Clemens Cornielje, Han Moraal, Tila zur Lage & Marianne Kallen-Morren. De Commissie Integriteit bestond daarmee uit zes leden. Tijdens het Najaarscongres op 19 november 2016 is de voorzitter Jan-Kees Wiebenga afgetreden. De heer Willibrord van Beek heeft het voorzitterschap vanaf dat moment overgenomen. De Commissie bestond vanaf dat moment nog uit vijf leden.

De Commissie Integriteit heeft in 2016 vijf maal vergaderd en wel op de volgende data: 8 februari 2016, 4 april 2016, 13 juni 2016, 15 september 2016 en 14 november 2016.

Er zijn in 2016 diverse meldingen binnengekomen bij de Commissie Integriteit. Deze zijn onder te verdelen in meldingen en vragen.

In totaal heeft de Commissie veertien meldingen binnen gekregen van vermeende integriteitsschendingen. In vier gevallen luidde het oordeel van de Commissie dat de kwestie niet-ontvankelijk was, en zijn melders waar mogelijk doorverwezen naar de juiste instantie. In twee gevallen heeft de Commissie de melding ter kennisgeving aangenomen en is er geen verdere actie ondernomen, vanwege de aard van de melding of eerdere correspondentie met de melder. In twee gevallen is een schriftelijk onderzoek gestart waarvan de bevindingen geen aanleiding gaven tot het organiseren van een hoorzitting. In drie gevallen is er een onderzoek gestart en hebben er ook gesprekken plaatsgevonden. Deze gesprekken hebben in twee gevallen geresulteerd in een Rapport van Bevindingen en in één geval in een brief met bevindingen. In één geval is de kwestie doorverwezen naar het Hoofdbestuur. Eind 2016 waren er nog twee lopende kwesties die in de loop van 2017 zullen worden afgedaan.

In totaal heeft de Commissie veertien vragen binnen gekregen over concrete integriteitsdilemma's. In tien gevallen heeft men hierover een schriftelijk advies ontvangen. Naar aanleiding van één vraag is iemand doorverwezen naar een vertrouwenspersoon. Naar aanleiding van twee vragen is een gesprek gevoerd met betrokkenen wat geresulteerd heeft

in een mondeling advies. Eind 2016 was er nog één vraag die in de loop van 2017 zal worden afgedaan.

5.4 Vertrouwenspersonen

De VVD heeft in 2014 en 2015 een aantal regionale en landelijke vertrouwenspersonen benoemd. De regionale vertrouwenspersoon fungeert als herkenbaar en laagdrempelig aanspreekpunt voor VVD-leden die vragen hebben over integriteitdilemma`s. De landelijke vertrouwenspersonen zijn exclusief benaderbaar voor de VVD-volksvertegenwoordigers binnen de Eerste en Tweede Kamerfractie en het Europees Parlement.

De vertrouwenspersoon bewaakt de terugkerende discussie over integriteit binnen het gremium waarin deze actief is en kan indien nodig iemand doorverwijzen naar de Permanente Commissie Integriteit.

In 2016 zag het netwerk van vertrouwenspersonen er als volgt uit:

Landelijke vertrouwenspersonen

Voor de Tweede- en Eerste Kamerfractie en de VVD-delegatie in het Europees Parlement waren Sybilla Dekker en Paul de Krom actief als vertrouwenspersonen.

Regionale vertrouwenspersonen

Het netwerk van regionale vertrouwenspersonen zag er in 2016 hetzelfde uit als het jaar daarvoor. De in 2014 en 2015 door de voormalige Kamercentrales aangewezen vertrouwenspersonen, waren in 2016 nog steeds inzetbaar binnen de Regio's. In 2017 zal het netwerk van vertrouwenspersonen worden geëvalueerd en in het voorjaar zal er een trainingsdag plaatsvinden voor zittende en nieuwe vertrouwenspersonen.

5.5 Waarderingsvormen

De VVD steunt op honderden vrijwilligers en politici die zich dagelijks inzetten voor de partij. Personen met langdurige en uitzonderlijke verdiensten voor de partij kunnen door het Hoofdbestuur onderscheiden worden.

Het Hoofdbestuur vindt het bijzonder verheugend dat vele vrijwilligers in aanmerking komen voor een waardering van de VVD. Onderstaande personen hebben in 2016 een waardering ontvangen.

Mr. D.U. Stikkerplaquette

De Mr. D.U. Stikkerplaquette is genoemd naar de eerste voorzitter van de VVD. Deze plaquette is bedoeld voor personen die hun sporen hebben verdiend door hun langdurige en positieve inzet in het politieke bestuur.

- Mevrouw M.O. ten Doesschate-Barones Van Hardenbroek Van Ammerstol te Wijchen
- De heer H.J.M. Groothuijse te Beek te Wijchen
- Dr. W. Brand te Beuningen te Wijchen
- De heer Y. C. M. G. de Boer te Oosterhout
- H. Robaard te Steenwijk Postuum

Thorbeckepenning

De Thorbeckepenning wordt uitgereikt aan personen die onbezoldigd en op uitzonderlijke wijze en met grote inzet functies in de partijorganisatie hebben uitgeoefend.

- Mevrouw J.F.M. Roovers te Gennep
- Mevrouw M.G. de Bruijn-Struijk te Gennep
- Mr. E. van der Marel te Utrecht
- De heer B. J. Wezenberg te IJsselmuiden
- Mevrouw M.G. Eggink-ten Velde te Holten
- De heer J. H Alfing te Berkelland
- De Heer L.J. Aaftink te Holten
- Mevrouw J.W.B. van Eerden te Winterswijk - Corle
- Drs. D.H.J. Tolsma te Oldenzaal
- De heer H. van IJzeren te Arkel
- De heer C Kooijman te Schelluinen
- De heer P. Kwakernaak te Groot - Ammers
- Mevrouw M. G, Kellersmann-Larssen te Landsmeer
- Mevrouw W.D. Boskma-Veenstra te Leeuwarden

HOOFDSTUK 6: LEDENONTWIKKELING

6.1 Nieuwe lidmaatschapsvormen

Tot de partijvernieuwing konden ‘liberaal denkenden en voelenden’ zich alleen door middel van een ‘klassiek lidmaatschap’ verbinden aan de VVD. In de huidige netwerkmaatschappij wensen mensen steeds meer keuzevrijheid en maatwerk. Tijdens het Voorjaarscongres is daarom besloten om meer modaliteiten voor lidmaatschap aan te bieden aan hen die voor lidmaatschap openstaan.

Netwerkvrienden

De thematische netwerken spelen een belangrijke rol binnen de VVD. Deze netwerken verbinden liberalen rondom specifieke thema’s en stellen hen in staat om hun talenten in te zetten voor onze partij en daarmee voor Nederland. Mensen die geen lid van de partij willen zijn, maar wel willen meedoen met één of meerdere thematische netwerken, kunnen voor 30 euro per netwerk, per jaar, netwerkvriend worden.

Belangstellenden

Mensen die geen lid of netwerkvriend willen zijn, maar de VVD wel een warm hart toedragen, kunnen zich gratis registreren als belangstellende. Zij ontvangen dan onder andere onze nieuwsbrief *Thorbeckeweb*.

Een volledig overzicht van de nieuwe lidmaatschapsvormen en voorwaarden verbonden aan deze nieuwe vormen van betrokkenheid vindt u op de volgende pagina.

6.2 Vormen van de betrokkenheid bij de VVD

	Beschikbaar voor iedereen die liberaal denkt en voelt	**Netwerkvriend Bijdrage: €30,- per thematisch netwerk per jaar**
Mogelijkheden om ideeën en standpunten te delen over politiek inhoudelijke zaken	Ja	Ja
Toegang tot digitale netwerkactiviteiten na registratie	Ja	Ja
Ontvangst *Thorbeckeweb* en andere digitale communicatie na registratie	Ja	Ja
Ontvangst gedrukt periodiek de *Liber*	Ja, tegen betaling	Ja, tegen een beperkte betaling
Toegang tot fysieke netwerkbijeenkomsten	Ja, toegang tegen betaling	Ja, toegang tot bijeenkomsten van het netwerk waarvan men lid is
Toegang tot landelijke themabijeenkomsten	Ja, toegang tegen betaling	Ja, toegang tegen beperkte betaling
Toegang tot algemene cursussen over politiek en liberalisme	Ja, toegang tegen betaling	Ja, toegang tegen betaling
Lidmaatschap van een thematisch netwerk	Nee	Ja
Toegang tot het VVD-congres, inclusief ALV	Nee, alleen als introducé van een VVD-lid tegen betaling	Ja, toegang tegen betaling
Inbreng en besluiten over VVD-Verenigingszaken	Nee	Nee
Stemrecht bij VVD-lokaal en nationaal	Nee	Nee
Toegang tot opleidingstrjact (vaardigheidstrainingen, VVD-masterclass, kadertraining, topkadertraining)	Nee	Nee
Volksvertegenwoordigende of bestuurlijke functie vanuit de VVD	Nee	Nee

6.3 Ledenontwikkeling

De leden vormen de ruggengraat van de partij. Binnen de partij zijn circa 1.700 vrijwilligers actief in de besturen van een lokaal netwerk of Regio. Naast deze vrijwilligers zijn op de peildatum 31-12-2016 1.102 gemeenteraadsleden en 87 statenleden dagelijks actief voor de partij. Daarnaast verrichten 15 gedeputeerden, 191 wethouders en 112 burgemeesters in 390 Nederlandse gemeenten bestuurstaken. Ook in de waterschappen zijn er 73 VVD'ers actief.

Het ledenaantal is per saldo met 1.894 afgenomen tot 26.497 leden aan het begin van het nieuwe boekjaar.

- Aantal leden 1 januari 2017: 26.497
- Aantal leden 1 januari 2016: 28.391
- Aantal nieuwe leden 2016: 1.501
- Aantal opzeggingen 2016: 3.395
- Leden afname per saldo: 1.894

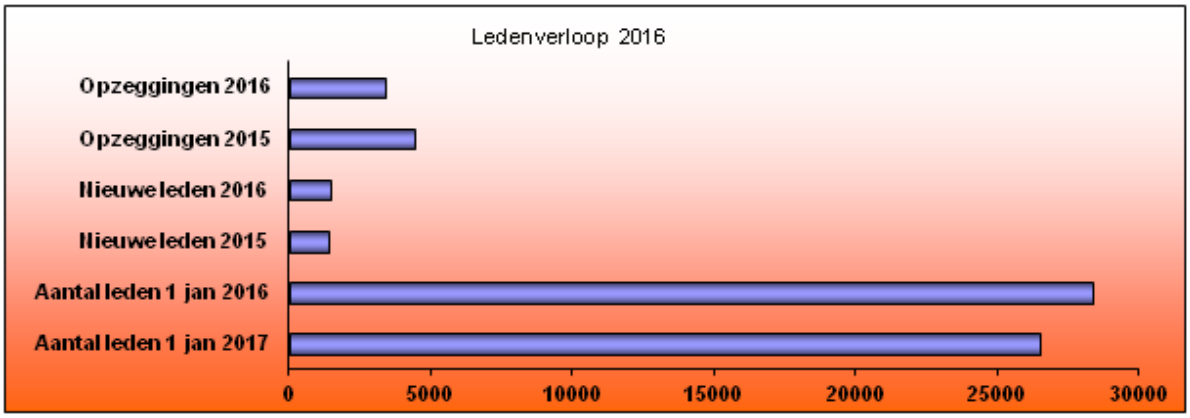

6.4 VVD Open Dag

Op 30 januari 2016 namen 500 geïnteresseerden deel aan de VVD Open Dag in de Tweede Kamer in Den Haag. Zij kregen een kijkje achter de schermen bij de Tweede Kamerfractie en maakten kennis met de partij, onze politici en andere (niet-)leden. De deelnemers kregen een rondleiding door het Tweede Kamergebouw en namen deel aan het Tweede Kamersimulatiespel en één van de drie workshops (Liberalisme in de praktijk, Netwerken in de praktijk, Een eerste kennismaking met de partij). Tijdens de plenaire afsluiting konden de deelnemers vragen stellen aan Mark Rutte. De reacties op de open dag waren zeer positief.

HOOFDSTUK 7: INHOUDELIJKE VERDIEPING

7.1 Thematische Netwerken

De VVD is de verzamelplaats voor alle liberalen die samen met de VVD willen werken aan een liberaler Nederland. De thematische netwerken spelen daarbij een belangrijke rol. Deze netwerken verbinden liberalen rondom thema's zoals bijvoorbeeld gezondheid, economie en internationaal en stellen hen in staat om hun talenten in te zetten voor onze partij en daarmee voor Nederland.

In 2016 is begonnen met de transformatie van de voormalige partijcommissies en netwerken naar open en uitnodigende thematische netwerken. Tijdens drie avonden voor de Thematische Netwerken is met de voorzitters van de netwerken onder andere gesproken over de rol van de thematische netwerken binnen de nieuwe partijorganisatie en zijn *tips en tricks* uitgewisseld. De netwerken doen zo veel mogelijk zelf en worden waar nodig gefaciliteerd. Zo is er bijvoorbeeld voor ieder netwerk een website beschikbaar gesteld.

In 2016 zijn door de netwerken veel interessante bijeenkomsten georganiseerd. Aan deze bijeenkomsten nemen regelmatig ook niet-leden deel. Enkele voorbeelden: VVD Landbouw Event, Diner Liberaal Vrouwennetwerk, Discussie Voltooid Leven, Kaplan Event, Seniorennetwerkcongres en de VVD Onderwijsdag.

7.2 VVD-Dagen

Waardevol Nederland
28 juni 2016, Hart van Holland, Nijkerk
120 deelnemers (leden en niet-leden)

Tijdens de eerste VVD Dag stonden onze ononderhandelbare Nederlandse waarden centraal. Na een opening door de partijvoorzitter volgde een drietal plenaire sprekers: Tamara van Ark, Henk Kamp en Margalith Kleijwegt. Vervolgens gingen de deelnemers in drie deelsessies uiteen en is er gesproken over de onderwerpen economie, zorg en defensie. De dag werd afgesloten met een paneldiscussie waaraan onder andere Sander Dekker deelnam.

Miljoenennota
1 oktober 2016, Hotel Van der Valk, Veenendaal
200 deelnemers (leden en niet-leden)

Op zaterdag 1 oktober kwamen bijna 200 leden en niet-leden samen in Veenendaal om de gepresenteerde plannen van het kabinet te bespreken. Want wat zijn de gevolgen van al deze plannen voor u? De dag werd geopend door partijvoorzitter Henry Keizer, waarna staatssecretaris van Financiën Eric Wiebes de zaal meenam in het verhaal achter de cijfers. Daarna gingen de deelnemers aan de dag uiteen in verschillende deelsessies om in gesprek te gaan met VVD-Kamerleden over diverse thema's. Na de deelsessies keerden iedereen terug naar de plenaire zaal waar Halbe Zijlstra samen met Tweede Kamerlid Mark Harbers vragen beantwoorden. Het programma werd afgesloten met een speech van Mark Rutte.

7.3 Discussie Orgaandonatie

17 februari 2016, Erasmus MC, Rotterdam
50 deelnemers (leden en niet-leden)

Discussieavond naar aanleiding van de motie die tijdens het voorjaarscongres van 2015 is aangenomen. Tijdens de avond werd gesproken over de liberale, ethische en praktische aspecten van orgaandonatie. De discussies werden ingeleid door Matthijs van de Burgwal, Dick Engberts, Patrick van Schie en Farid Abdo. Tweede Kamerlid Arno Rutte gaf aan het eind van de avond een korte reactie.

HOOFDSTUK 8: OPLEIDING EN TRAINING

8.1 Speerpunten van het beleid

Voor 2016 waren de speerpunten voor de Haya van Somerenstichting:

- Tweede Kamerverkiezingen 2017
- Voorbereidingen gemeenteraadsverkiezingen 2018

Tweede Kamerverkiezingen
Ter voorbereiding op de Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017 is in 2016 een assessmentdag ontwikkeld voor kandidaat Tweede Kamerleden. Deze dag was onderdeel van het selectieproces van de Permanente Scoutingscommissie en werd ontwikkeld in samenwerking met VVD Talentmanagement. De resultaten werden meegewogen bij de totstandkoming van de kandidatenlijst.

Gemeenteraadsverkiezingen 2018
In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 is in 2016 gestart met de ontwikkeling van het opleidingsprogramma ‘De Lat Ligt Hoger’. Het project bestaat uit de volgende onderdelen:

- Training ‘het Winnende Verkiezingsprogramma’
- Training ‘de Winnende Lijst’
- De Collegetour ’t Winnende Raadslid’
- Assessmentdagen

De trainingen ‘de Winnende Lijst’ en ‘het Winnende Verkiezingsprogramma’ zijn in 2016 ontwikkeld.

8.2 Regulier aanbod

Statistieken trainingen
Het opleiden van (potentiële) bestuurders en volksvertegenwoordigers blijft een belangrijke basis voor alle opleidings- en trainingsactiviteiten en is onderdeel van de doorlopende leerlijn.

In 2016 zijn er 118 trainingen lokaal georganiseerd. De trainingen uit de leergangen Politieke Oriëntatie en Professionele Vaardigheden werden het meest aangevraagd.

8.3 Vernieuwen materiaal

Het trainingsmateriaal van campagne is vernieuwd. Er is een canvastraining training ontwikkeld in samenwerking met het cluster communicatie en campagne. In totaal zijn er tien trainers opgeleid om deze training in het land te geven.

8.4 Regionale Masterclasses

Met de Regionale Masterclasses (RMC) wordt beoogd op regionaal niveau een training aan te bieden (verdeeld over tien bijeenkomsten) die kennis en vaardigheden integreert. In 2016 heeft het overgrote deel van de regio's een RMC georganiseerd.

8.5 Kadertraining

De Kadertraining 2016 vond plaats op vier zaterdagen met als doel het aanbieden van een kwalitatief goede training, waar (aankomende) politiek vertegenwoordigers en bestuurders zowel inhoudelijk als in vaardigheden getraind worden door gecertificeerde Haya-trainers.

Het aantal beschikbare plaatsen was beperkt, dus hanteerde de Haya een selectieprocedure. Voor een trainingsplaats moest een deelnemer actief zijn binnen de VVD of JOVD en een aantal basis trainingen gevolgd hebben, tevens werd een motivatiebrief en een (liberaal) artikel gevraagd. Er zijn 113 aanmeldingen binnengekomen en op basis van de selectiecriteria zijn 60 deelnemers toegelaten. In 2016 is er wederom gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigen om tijdens de simulatiespellen deelnemers van feedback te voorzien. Mark Harbers was de voorzitter van de Kadertraining.

8.6 Topkadertraining

Deelnemers aan de Topkadertraining werden geselecteerd uit de deelnemersgroep van de Kadertraining en voordrachten van de Permanente Scoutingscommissie. In 2016 namen 29 mensen deel aan de Topkadertraining.

Het opleidingstraject bestond uit twee weekenden in Bilderberghotel Wolfheze in Wolfheze met onder andere een speechtraining van Bas Mouton, een crisissimulatie en ook gesprekken met partijprominenten.

8.7 Haya Online

Het online platform is in ontwikkeling. De Haya zet in om ook een online leeromgeving te betrekken bij de landelijke en lokale trainingen. Het streven is om de trainingen Talent Vliegwiel ook online aan te bieden.

8.8 De lat ligt hoger

Het opleidingsprogramma 'De Lat Ligt Hoger' is ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Middels een 'roadshow' langs de Regio's zijn de trainingen 'Het Winnende Verkiezingsprogramma' en 'De Winnende Lijst' aangeboden. Hiermee zijn ruim 200 besturen bereikt. De landelijke aftrap hiervan was op 10 december tijdens De Dag van de Netwerken te Bunnik.

De andere twee onderdelen (De Collegetour Het Winnende Raadslid en Assessmentdag) worden in 2017 uitgerold.

8.9 Stuurgroep Opleiding en Training

De stuurgroep Opleiding & Training is in 2016 vijf keer bijeengekomen.
In mei 2016 is afscheid genomen van Marianne Schuurmans-Wijdeven als voorzitter. Christianne van der Wal heeft haar plaats ingenomen. Verder was de samenstelling van de stuurgroep als volgt:

- Bartho Boer met de portefeuille trainers, trainingsmateriaal en de Haya-dag
- Hans van den Broek met de portefeuille Topkadertraining en Masterclass
- Huub Dekkers met de portefeuille online
- Tineke van der Elst met de portefeuille RTO'ers (regionale bestuursleden Talentmanagement en Opleiding)
- Joost Otterloo met de portefeuille talentmanagement
- Lennart Salemink met de portefeuille Kadertraining en De Lat Ligt Hoger
- Rolinde Weide met de portefeuille maatschappelijk middenveld

Ondersteuning vanuit het Algemeen Secretariaat vond plaats door Nelleke van Houwelingen en Ronald de Rooij.

8.10 Landelijke Commissie Opleidingen (LCO)

In 2016 is de naam van de LCO'ers veranderd in RTO (regionale bestuursleden talentmanagement en opleidingen). Iedere regio heeft een RTO'er. De zes RTO'ers adviseren periodiek (tijdens vergaderingen) het Hoofdbestuurslid Opleiding en Training en de stuurgroepleden van de Haya van Somerenstichting. Een van de RTO'ers neemt zitting in de stuurgroepvergaderingen van de Haya en vertegenwoordigt de belangen van de RTO'ers.

8.11 Samenwerking Bestuurdersvereniging – Haya van Somerenstichting

Wethouders- en fractievoorzittersdag

Op zaterdag 24 september werd in samenwerking met het platform voor fractievoorzitters en wethouders voor de tweede keer een opleidingsdag georganiseerd in het Van der Valk hotel Veenendaal.

De dag werd afgetrapt door Anouk van Eekelen als dagvoorzitter met als eerste onderdeel 'campagnestrategie' door Michiel Krom. Vervolgens is men uiteen gegaan in deelsessies per doelgroep. Na de netwerklunch werden en door de Haya van Somerenstichting drie trainingen georganiseerd: media, fractiemanagement en omgaan met de vierde macht. Met een opkomst van 97 leden was het een geslaagde dag.

Provincie-event

Op 28 en 29 oktober vond er in het Princess Hotel in Loosdrecht een netwerkbijeenkomst plaats met fractievoorzitters van de Provinciale Staten en gedeputeerden. In totaal namen er 15 mensen deel aan de bijeenkomst. Onder leiding van Boaz Adank is er uitvoerig gesproken over het thema energie-transitie. Na afloop van de bijeenkomst is namens beide doelgroepen een gezamenlijk standpunt naar buiten gebracht over dit thema. Verder bestond het programma uit een speech van Stef Blok een heeft Michiel Krom de campagnestrategie toegelicht.

8.12 Studio VVD

Van september 2015 tot juli 2016 deden 12 talentvolle VVD' ers mee aan de derde jaargang van Studio VVD, met als onderwerp fondsenwerving. De groep ontwikkelde zich een jaar lang op dit gebied, op 11 bijeenkomsten met sprekers en trainers. Zij voerden een opdracht van het Hoofdbestuur uit die tot doel had in totaal 10.000 euro voor de VVD op te halen. Het doel werd bereikt door onder andere een pilot online fondsenwerving op te zetten en uit te voeren.

8.13 Training: Dilemma's

De training Dilemma's is in 2016 viermaal aangevraagd. Naast deze training wordt in alle andere trainingen van de Haya van Somerenstichting aandacht gevraagd voor dit thema.

HOOFDSTUK 9: TALENTMANAGEMENT

9.1 Algemeen

De VVD heeft gekozen voor een structurele aanpak van de selectie en begeleiding van talent voor de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europees Parlement. Hiertoe is de PSC in het leven geroepen. Daarnaast voert de PSC (oriënterende) gesprekken met talent uit de partij, maatschappelijk middenveld en rijksoverheid om zo een bijdrage te leveren aan optimale inzet van kennis en kunde binnen en buiten de partij.

9.2 Het scouten van talent

2016 stond in het teken van de kandidaatstelling Tweede Kamer 2017. Het was aan de PSC om het juiste talent te vinden en selecteren voor de kandidatenlijst. De PSC kwam veelvuldig bijeen en sprak met tientallen kandidaten die zich hadden gemeld als kandidaat-Tweede Kamerlid. Vele gesprekken zijn gevoerd en de prestaties van de nieuwe kandidaten tijdens de assessmentdagen zijn nauwlettend gevolgd. De PSC heeft gedurende het jaar toegewerkt naar een advieslijst die in het najaar van 2016 is gepresenteerd aan het Hoofdbestuur van de VVD en de voorzitters van de VVD Regio's. Het vernieuwde kandidaatstellingsproces zal in 2017 worden geëvalueerd.

Voor wat betreft talent ten behoeve van het openbaar bestuur werkte de PSC in nauwe samenwerking met Roald van der Linde, de contactpersoon burgemeesters in de Tweede Kamer. Hij wordt ondersteund in zijn werkzaamheden door Talentmanagement.

9.3 Het ontwikkelen van talent

Het scouten en ontwikkelen van talent is een continu proces waarbij Talentmanagement en de Haya van Somerenstichting reeds vele jaren intensief samenwerken. In 2016 zijn Opleiding & Talentmanagement verder geïntegreerd om het talent binnen de VVD optimaal te kunnen bijstaan in hun ontwikkeling. Dit onder leiding van Christianne van der Wal.

Naast de reguliere ontwikkelingstrajecten is in 2016 voor het eerst een training georganiseerd voor aspirant-burgemeesters, genaamd de 'Training Burgemeesterspotentieel. In deze tweedaagse workshop konden deelnemers werken aan vaardigheden, feitenkennis en zelfbespiegeling, zodat zij de juiste keuzes kunnen maken richting het verwezenlijken van hun ambities. Aan deze training nam een select aantal kandidaten deel die zorgvuldig zijn geselecteerd. Op basis van de evaluatie is de 'pilot' geslaagd te noemen en zal het in 2017 een vervolg krijgen.

9.4 De match tussen vraag en aanbod

Onze talentendatabase is in 2016 verder gevuld met nieuw talent. De ontwikkeling en de ambities van onze talenten zijn zorgvuldig gemonitord om waar nodig vraag en aanbod gemakkelijk bij elkaar te kunnen brengen. Het verwezenlijken van de ambities van ons talent staat hierbij centraal en wij proberen kansen voor ons talent scherp in de gaten te houden. Van nieuwe Tweede Kamerleden tot aan burgemeesters en anders bestuurders,

Talentmanagement is verheugd dat ook in 2016 weer vele VVD’ers hun ambities hebben kunnen verwezenlijken.

HOOFDSTUK 10: VVD INTERNATIONAAL

Internationale zaken heeft als voornaamste doelstellingen om namens de VVD de relaties met verschillende liberale zusterpartijen te onderhouden en te versterken en om bij te dragen aan democratiseringsprocessen in landen rondom de Europese Unie. In het kader van deze doelstellingen is de VVD in 2016, door het organiseren van verschillende binnen- en buitenlandse activiteiten, op meerdere vlakken actief geweest in de internationale wereld. Zo draagt de VVD binnen het wereldwijde liberale netwerk actief bij aan de Alliance of Liberals and Democrats for Europe Group (ALDE-Groep) – de Europese koepelpartij van liberale partijen – en de mondiale koepelpartij Liberal International (LI). Daarbuiten heeft VVD Internationaal een groot wereldwijd netwerk opgebouwd als gevolg van de lange deelname van de partij aan het samenwerkingsprogramma Maatschappelijke Transformatie (MATRA).

Jock Geselschap is als voorzitter van de regio internationaal verantwoordelijk voor de activiteiten van VVD Internationaal. Internationale zaken valt vervolgens onder Nanning Mol, hoofd verenigingszaken bij de VVD. De international officers Friso Rip, Wouter Schroër tot juni en Anika Snel sinds augustus zetten zich in 2016 voor het behalen van de doelstellingen van internationale zaken. Zij werden hierin bijgestaan door twee stagiairs die waar nodig ondersteuning boden. Van februari tot juli liep Ilja Tijl stage bij VVD Internationaal. Joelle van Aardenne nam het van haar over in september. VVD Internationaal blijft het stagebeleid vanwege positieve ervaringen voortzetten.

Bovenop de internationale activiteiten heeft VVD Internationaal een faciliterende rol gespeel bij meningsvorming binnen de VVD op de terreinen internationale samenwerking en ontwikkelingssamenwerking.

10.1 Maatschappelijke Transformatie (MATRA)

Sinds 1994 neemt de VVD deel aan het uitvoeren van het MATRA-programma van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het programma is gericht op het uit- dan wel opbouwen van de capaciteit van zusterpartijen van Nederlandse politieke partijen in landen rondom de Europese Unie. De VVD geeft hier uitvoering aan door het organiseren van trainingen en het faciliteren van kennisoverdracht. Het programma stelt de VVD in de gelegenheid om samen te werken met andere liberale partijen. De uitvoer vindt plaats vanuit een vraag gestuurde basis: zusterpartijen die samen willen werken dienen zelf projectaanvragen in te dienen bij de VVD.

In 2016 was VVD Internationaal met ruim veertig projecten binnen het kader van het MATRA-programma actief in de volgende landen: Armenië, Bosnië en Herzegovina, Georgië, Kroatië, Macedonië, Moldavië, Oekraïne, Polen, Servië, Slovenië en Wit-Rusland. Ook is VVD internationaal door middel van het MATRA-Zuid-programma actief geweest in Jordanië, Marokko en Tunesië. Door de inzet van vele vrijwilligers heeft de VVD in deze landen een groot aantal liberalen weten te trainen.

De enorme meerwaarde van het programma is het olievlek-effect. De overdracht van kennis en ervaringen door de VVD aan leden van een zusterpartij blijft namelijk niet beperkt tot alleen de aanwezigen van de trainingssessies. De partner zet het leerproces binnen de

eigen partij voort om zo optimaal de bijdrage van de VVD in dienst te stellen van interne capaciteitsopbouw.

LIBSEEN

LIBSEEN is het regionale netwerk van de liberale partijen in Zuidoost-Europa. In 2016 werden een aantal activiteiten georganiseerd met steun van het European Liberal Forum (ELF), D66 International, de Zweedse Centre Party International Foundation, het Sloveense Novum Institute, de Duitse Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) en het Kroatische International Educational Center.

Zo organiseerde VVD Internationaal de eerste editie van de 'Regional Academy for Liberalism'. Hierin werden politieke talenten van onze zusterpartijen in Zuidoost-Europa getraind op verschillende onderwerpen, waaronder partijorganisatie, campagnestrategie en het gebruik van social media. De workshops vonden plaats in Zagreb, Kroatië, Kranjska Gora, Slovenië en Sarajevo, Bosnië en Herzegovina. In totaal zijn 75 deelnemers van 17 zusterpartijen getraind. Daarnaast werden twee 'LIBSEEN Leaders Meetings' gehouden, waarbij liberale leiders uit de regio elkaar ontmoeten om te praten over onderlinge samenwerking. De eerste meeting vond plaats bij de Liberal Democratic Party (LDP) in Servië; de tweede bij de Partidul Liberal (PL) in Moldavië. Verder bracht de zevende 'International Liberal Conference' alle LIBSEEN-leden samen in Kroatië. Tot slot werd een fact-finding georganiseerd naar Servië, Kosovo en Macedonië, met als doel de ontwikkelingen in deze (potentiële) kandidaten voor EU-toetreding in kaart te brengen.

Zuidoost-Europa

VVD Internationaal was in 2016 tevens op bilateraal niveau actief in Zuidoost-Europa. Met de LDP in Servië, de LDP in Macedonië, de Croatian People's Party (HNS) en diens jeugdbeweging Mladi HNS in Kroatië en de Modern Centre Party (SMC) in Slovenië werden in het kader van capaciteitsopbouw verschillende projecten uitgevoerd.

In Servië werd de LDP, dat na twee jaar afwezigheid weer terugkwam in het Servische parlement, via een training voor trainers geholpen bij het opzetten van een talent managementprogramma binnen de partij. In buurland Macedonië ondersteunde de VVD de LDP met een campagnetraining gericht op de nationale verkiezingen.

De Kroatische liberalen kregen een mediatraining en namen deel aan een interdisciplinair studieprogramma, genaamd "Governance in [Croatian] state institutions and the European Union", gericht op Europese beleidsvorming. De jongerenbeweging werd bijgestaan in het organiseren van hun voorjaarscongres en hun jaarlijkse zomerschool. Beiden stonden in het teken van het vertalen van liberale ideeën naar de politieke praktijk.

De Sloveense regeringspartij SMC werd in 2016 door de VVD ondersteund in het opzetten van een eigen talent managementprogramma. Allereerst is een bezoek van het SMC partijbureau aan het VVD Algemeen Secretariaat georganiseerd, waar onze gasten een van onze Topkader trainingen voor politieke talenten volgden en ervaringen uitwisselden met de trainers van de Haya van Someren Stichting. Daarnaast vond in Slovenië een workshop over het opzetten van een Topkader programma plaats.

Oost-Europa
In 2016 was de VVD actief in vier Oost-Europese landen. In Wit-Rusland werd het Minsk Mises Center gesteund in het organiseren van twee ‘weekend seminars’ voor meer dan 80 deelnemers, met als titel “Adjusting to change: learning by Belarusian and European experience – towards an active participatory society”. Tevens droeg VVD Internationaal bij aan een zomerschool en een reeks van colleges en podcasts over de mogelijkheid tot liberale hervormingen in Wit-Rusland.

In Oekraïne bezocht de Jongeren Organisatie voor Vrijheid en Democratie (JOVD) zusterpartij Civic Position en andere jongeren organisaties om de positie van de Oekraïense liberalen voor de VVD meer in kaart te brengen. In Moldavië vond in navolging van de activiteiten van 2015 een training plaats voor de vrouwen beweging Oranizatia Femeilor Liberal (OFL) van de PL in december 2016. De training stond in het teken van het vergroten van het aantal vrouwen in de Moldavische politiek.

In Polen werd in 2016 een nieuwe samenwerking gestart met de liberale partij Nowoczesna, een partij die als voorbeeld kan dienen voor andere partijen in de regio. In samenwerking met ALDE, organiseerde de VVD vier trainingen die in het teken stonden van het beschermen van persoonsgegevens, vrijwilligerscoördinatie en het managen van regionale campagnes.

Zuid-Kaukasus
VVD Internationaal is in 2016 actief geweest in Armenië en Georgië. In Armenië werd in samenwerking met de PvdA en het CDA de jaarlijkse ‘Leadership Academy’ georganiseerd, waarin jonge leden van verschillende politieke partijen getraind worden om effectief samen te werken. Tevens ondersteunde de VVD zusterpartij Armenian National Congress (ANC) met een workshop campagnestrategie. In Georgië werkte VVD Internationaal samen met de Britse Liberal Democrats en de ALDE partij, om zusterpartij Republican Party of Georgia (RPG) klaar te stomen voor de nationale verkiezingen. Leden van de partij werden onder meer getraind in campagne voeren, spreken in het openbaar en het gebruik van social media.

MENA
De belangrijkste bilaterale relatie in de Arabische wereld in 2016 was die met de Tunesische liberale regeringspartij Afek Tounes. Een succesvolle samenwerking die in 2017 verder wordt uitgebouwd.

Regionaal droeg VVD Internationaal bij aan het professionaliseren van de Arabic Alliance for Freedom and Democracy (AAFD). De VVD faciliteerde een bezoek aan de ALN in Johannesburg, waar beide organisaties ideeën uitwisselden over professionalisering van de partijstructuur, het onderhouden van relaties en het ontwikkelen van beleid. Om local ownership te promoten stelden de AAFD een regionale coördinator in en gaat het netwerk nauwer met de ALN samenwerken. Internationale partners zoals VVD Internationaal en FNF proberen zo doelgericht een stap terug te zetten.

In november 2016 werd in Marrakesh, in de marge van de 197e LI Executive Committee, de conferentie "Towards Liberal Solutions for Arab Challenges” van de Arab Liberal Federation (ALF) georganiseerd. De aanwezigen spraken over liberale oplossingen voor de huidige

uitdagingen voor de Arabische regio en het versterken van de relatie met andere liberale netwerken, zoals LI, ALDE en de International Federation of Liberal Youth (IFLRY).

Verder heeft VVD Internationaal bijgedragen aan de organisatie van de congressen van de regionale liberale organisaties de Arab Allliance en de Arab Youth Union for Freedom and Democracy (AYUFD) in Amman. De belangrijkste onderwerpen waren de Arabische Lente, de bijdrage van vrouwen in het bedrijfsleven en, gezien de verkiezing van Trump en de aanstaande Brexit, redenen achter stemgedrag van kiezers. In 2016 heeft de VVD de AYUFD ook ondersteund in hun bijdrage aan de conferentie "Refugees: Welcome?", die werd georganiseerd tijdens het 39e Algemene Vergadering van IFLRY in Istanbul. Hier konden de aanwezigen met deze Arabische liberalen van gedachten wisselen over het werk dat AYUFD verricht ten aanzien van vluchtelingen.

Partnership en Ambassadors Day
In 2016 werd *en marge* het VVD voorjaarscongres in Leeuwarden de tweede VVD Partnership Day georganiseerd. Dertig EU en NAVO ambassadeurs en leden van buitenlandse zusterpartijen kwamen bijeen om te discussiëren en de banden met de VVD aan te halen. Zij wisselden van gedachten met onder andere Anne Mulder, Han ten Broeke, Henry Keizer, Klaas Dijkhoff en Mark Rutte. Voor onze zusterpartijen heeft VVD Internationaal nog een speciale sessie georganiseerd over de VVD als netwerkorganisatie en het belang van partijvernieuwing. De deelnemers noemde deze sessie een inspiratiebron voor hun eigen partij.

10.2 ALDE

De ALDE is de overkoepelende liberale partij op het Europees continent die als doel heeft het liberale geluid in Europa te promoten en een gemeenschappelijke liberale visie tussen de aangesloten partijen te realiseren. De partij is de vertegenwoordiger van miljoenen burgers in heel Europa. Hiermee vertaalt de partij binnen de EU de liberale waarden van haar kiezers. Met Hans van Baalen als voorzitter van de ALDE-partij beschikt de VVD over een goede positie om richting te geven aan de koers van de partij. Meer informatie over de ALDE is te vinden op www.aldeparty.eu.

De ALDE Council van 2016 vond dit jaar plaats in Vilnius. Tijdens deze bijeenkomst was de VVD delegatie onder andere actief in twee panels. Anne Mulder sprak in de "*Ralf Dahrendorf Roundtable on Public Security & Individual Freedom.*" Jan Huitema bracht het VVD geluid goed over het voetlicht in het panel: "*Fringe Meeting on Enhancing Innovation in European Agriculture.*" Daarnaast werden bezoeken gebracht aan de Nederlandse ambassade in Litouwen, Frontex en werd gesproken over de rol van de NAVO in de Baltische staten.

Tijdens het ALDE congres in december 2016 in Warschau heeft de VVD delegatie, onder leiding van Jock Geselschap, onder meer gesproken over de liberale koers van de ALDE en de gevolgen van de Brexit voor Europese samenwerking. De delegatie was ruim dertig personen sterk om zo optimaal gebruik te maken van het stemrecht van de VVD tijdens het congres. Hoogtepunt was de speech van Mark Rutte, waarin hij stelde dat niet 'meer Europa' nodig is, maar een beter functionerende Unie.

10.3 European Liberal Forum ELF

Het European Liberal Forum (ELF) is de koepelorganisatie voor liberale Europese stichtingen. De VVD is lid sinds 2007 en heeft mede dankzij ELF in 2016 weer verschillende evenementen georganiseerd. De ‘Regional Academy for Liberalism’ werd georganiseerd in het kader van het MATRA-programma, één activiteit vond in Nederland plaats.

Naar aanleiding van de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten werd, met steun van ELF, een ‘Post-elections’ discussieavond georganiseerd door VVD Internationaal, het Thematisch Netwerk Internationaal en VVD Utrecht. Anne Mulder, VVD woordvoerder Europese Zaken, Marcel de Vink, directeur Westelijke Halfrond bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Brenda Childers, lid van de directie van de American Chamber of Commerce, spraken met ruim zestig gasten over de gevolgen van de verkiezing van Donald Trump als 45^{e} President van de VS.

10.4 Liberal International (LI)

Binnen LI zijn liberale organisaties en politieke partijen wereldwijd verenigd. Het samenwerkingsverband werd in 1947 opgericht. LI fungeert sindsdien als forum voor het bespreken van het liberale gedachtengoed en als netwerk voor de verspreiding van de liberale beginselen en het ondersteunen van liberale partijen. Ondanks het feit dat het liberalisme overal in de wereld op verschillende manieren wordt uitgedragen, zijn de volgende beginselen overal terug te vinden en verbinden hierdoor alle liberale partijen in de wereld: respect voor mensenrechten, vrije en eerlijke verkiezingen, rechtvaardigheid, tolerantie, duurzaamheid, een vrije markt economie en vrije handel.

Momenteel kent LI meer dan 100 leden. Hiervan zijn 64 politieke partijen volledige lid en genieten 25 ‘Observer Status’. ALDE voorzitter Hans van Baalen is erevoorzitter van LI. Elke zes maanden komt LI bijeen; eens in de achttien maanden is er een congres.

In 2016 heeft de VVD LI ondersteund met het organiseren van congressen en bijgedragen aan het ontwerp van de 2017 Oxford Liberal Manifesto.

In 2016 hebben twee Executive Committees plaatsgevonden, een in Tbilisi, Georgië en een in Marrakesh, Marokko. In Tbilisi werd gesproken over veiligheid in Georgië, Europa en verschillende crisisgebieden zoals Mali en Syrië. Tijdens de Meeting in Marrakesh hebben de LI-leden gesproken over de inhoud van het 2017 Oxford Manifesto. Dit project werd in 2015 in het leven geroepen om de Oxford declaratie uit 1947 toekomstbestendig te maken. In Marrakesh is een eerste draft van het Manifesto opgesteld; in 2017 zal de definitieve versie gepubliceerd worden.

HOOFDSTUK 11: ARCHIEF

Algemeen Secretariaat

Voor de aankleding van het Algemeen Secretariaat aan de Mauritskade 21 is archiefmateriaal gebruikt. Een aantal ruimten zijn vernoemd naar oprichters en prominente VVD-leden. De aankleding is verrijkt met een aantal fotostroken waarin oud en nieuw beeldmateriaal is verwerkt om in het gebouw de partijgeschiedenis op een levendige en toegankelijke manier te tonen. In de ontvangstruimte staat een vitrinekast met oude foto's, ontvangen onderscheidingen en verschillende (beginsel-) programma's. Er liggen ook gebruikte verkiezingskranten (1959, 1963 en 1966).

Raadpleging archieven

De VVD en de VVD-fractie hebben in hun 68-jarig bestaan een bijzondere collectie archieven, periodieken en voorwerpen opgebouwd en verworven. Ook in 2016 is daarvoor regelmatig belangstelling geweest. Dat blijkt uit de verzoeken voor de inzage van de archieven door onderzoekers, studenten en scholieren. Zo is er onder meer onderzoek gedaan naar: het VVD-perspectief op Europese integratie en de rol van het Verenigd Koninkrijk en de jeugdwerkloosheid in de jaren 1973 tot en met 1976. Met afstemming over de te raadplegen dossier is toestemming verleend voor inzage. Bestuurders vragen regelmatig naar de oprichtingsdatum van hun (voormalig) afdeling en welke functies oud-bestuurders wanneer hebben vervuld voor het vieren van een jubileum, het schrijven van een in memoriam of het houden van het afscheidstoespraak.

Beheer, behoud en ontsluiting van archiefmateriaal

In samenwerking met het Nationaal Archief, het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) en ook met de regionale erfgoedinstellingen is het beheer van de VVD-archieven en de verdere archiefvorming voortgezet, waar mogelijk digitaal. Hierdoor kunnen we belangstellenden en onderzoekers goed blijven helpen bij hun zoektocht in de liberale geschiedenis. Het Algemeen Secretariaat ondersteunt regio's en lokale netwerken met advies voor hun archiefvorming en overdracht. De archivaris heeft een breed netwerk in het vakgebied en is betrokken bij de ontwikkelingen. De voormalige afdelingen Barneveld, Haarlem, Zwolle, Veenendaal, Ommen, Geldermalsen, Den Bosch, Brussel en de voormalige kamercentrale Brabant is in contact gebracht met de regionale erfgoedinstelling voor het beheer en behoud van het lokale en regionale liberale erfgoed. Enkele voormalige afdelingen hebben een bestaansjubileum gevierd.

Medewerking aan publicaties

In mei is een boek over Harm van Riel geschreven door oud-Kamerlid Mark Verheijen verschenen. Hiervoor zijn foto's uit het VVD-archief gebruikt (rechtenvrij). Het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis heeft in 2016 het boek over de Kabinetsformaties 1977-2012 gepresenteerd. Met toestemming van het Hoofdbestuur is in afstemming met de archivaris het fractiearchief een aantal keer geraadpleegd.

VVD-collectie in de Koninklijke Bibliotheek (KB)

De uitgave van Provincie & Gemeente, met het eerste mededelingenblad van de vereniging voor Staten- en Raadsleden in november 1947, is compleet te raadplegen in de KB.

Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP)

De samenwerking loopt goed waardoor het archief regelmatig wordt aangevuld en verbeterd, ook betreffende de digitale toegankelijkheid. De in 2014 overgedragen woordelijke uitwerkingen van de algemene ledenvergaderingen in de periode 1948 t/m 2004 zijn in 2016 door het DNPP gedigitaliseerd. Ook is er audiovisueel materiaal gedigitaliseerd om eenvoudiger beschikbaar te kunnen stellen.

VVD-collectie

De periodieke leden uitgaven *Liber*, *P&G*, *Thorbeckeweb* 2015 en het jaarverslag 2015 zijn ingebonden. Deze series zijn vanaf 1948 compleet.

70 jaar VVD

In september 2015 heeft het HB besloten om in voorbereiding op haar 70-jarig bestaan een interactieve digitale website te ontwikkelen. In 2016 is hiervoor veel voorbereidend werk gedaan.

Archief VVD Tweede Kamerfractie

Schenkingen

De familie de Ruyter van Steveninck heeft in 2016 het bureau van hun overgrootvader en oud-minister Pieter Philip van Bosse aangeboden aan de VVD. Het fractiebestuur heeft het bureau laten opknappen en besloten het te plaatsen in de kamer van de fractievoorzitter. Het bureau is tevens opgenomen in de collectie van de Tweede Kamer, eigendom VVD-fractie.

Bij het bureau is een bordje geplaatst met de volgende tekst:

Bureau van oud minister Pieter Philip van Bosse (o.a. Kabinetten Thorbecke en van Bosse-Fock, 1868-1871) Van Bosse was tussen 1848 en 1971 onder andere viermaal minister van Financiën en twee maal minister van Koloniën, en daarmee een belangrijke liberaal politicus in zijn tijd. Het bureau is in 2016 geschonken aan de VVD door Leonoor de Ruyter van Steveninck, dochter van Albert de Ruyter van Steveninck (en VVD-lid) die het bureau afkomstig uit de familie van zijn moeder koesterde. Zijn moeder was Henriette van Bosse, achterkleindochter van Pieter Philip van Bosse. Haar vader is er altijd erg trots op geweest dat hij het bureau van deze oud minister in zijn huis had.

Medewerking aan publicaties

Parlementaire Geschiedenis heeft in 2016 het boek over de Kabinetsformaties 1977-2012 gepresenteerd. Met toestemming van het fractiebestuur is in afstemming met de archivaris het fractiearchief een aantal keer geraadpleegd.

HOOFDSTUK 12: POLITIEK

12.1 Eerste Kamerfractie

De Eerste Kamer is een politiek orgaan dat wetsvoorstellen van de regering en initiatiefwetten vanuit de Tweede Kamer beoordeelt op met name kwaliteit, samenhang met de overige wetgeving en rechtsstatelijkheid (wetten moeten passen binnen het kader van de internationale regelgeving zoals verdragen en de Grondwet).

Ook in 2016 vond een wijziging plaats in de samenstelling van de Eerste Kamerfractie. De in 2015 in de fractie teruggekeerde senator Ben Swagerman legde per 12 juli 2016 zijn lidmaatschap neer wegens het aanvaarden van een functie in Quatar. Als opvolger op de Kieslijst kwam Tanja Klip-Martin per dezelfde datum in de Eerste Kamer.

Per 31 december 2016 bestond de VVD Eerste Kamerfractie uit de volgende 13 leden:

- Ankie Broekers-Knol, voorzitter van de Eerste Kamer.
- Jan Anthonie Bruijn;
- Anne-Wil Duthler;
- Frank de Grave;
- Helmi Huijbregts-Schiedon;
- Annemarie Jorritsma-Lebbink;
- Frank van Kappen;
- Tanja Klip-Martin;
- Menno Knip;
- Pauline Krikke;
- Sybe Schaap;
- Koos Schouwenaar
- Mart van de Ven

Het fractiebestuur bestond gedurende het gehele jaar uit Annemarie Jorritsma, voorzitter, Helmi Huijbregts,vice-voorzitter/penningmeester en Mart van de Ven, secretaris.
De VVD Eerste Kamerfractie vergadert elke dinsdagochtend. Op die dag vinden ook de plenaire vergaderingen en stemmingen over de wetsvoorstellen plaats, evenals de vergaderingen van de verschillende Commissies van de Eerste Kamer.

Het fractiebestuur nodigt regelmatig gasten uit vanuit de VVD partijorganisatie om, volgens een tevoren opgesteld schema, een vergadering van de fractie bij te wonen. In het verslagjaar waren dat de partijvoorzitter en leden van het Hoofdbestuur, de voorzitter van de VVD Bestuurdersvereniging en voorzitters van kamercentrales en, nadat de partijstructuur een wijziging had ondergaan, de voorzitters van de verschillende regio's. Ook de voorzitter van de VVD Tweede Kamerfractie, en de voorzitter van de VVD-vertegenwoordigers in het Europees Parlement bezochten de fractie.

Vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid hecht de fractie eraan om jonge mensen in de gelegenheid te stellen kennis te maken met het parlementaire werk in de Eerste Kamer en met het liberalisme als gedachtegoed van waaruit de VVD-fractie opereert.

In het verslagjaar hebben drie stagiaires met veel enthousiasme en tot wederzijdse tevredenheid stagewerkzaamheden voor de fractie kunnen verrichten.

In de verschillende Commissies van de Eerste Kamer hebben de volgende VVD fractieleden zitting. In enkele gevallen wordt ook het voorzitterschap van de Kamercommissie bekleed.

Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ):
Koos Schouwenaar (fractiecoördinator), Helmi Huijbregts-Schiedon, Anne-Wil Duthler, Frank van Kappen, Tanja Klip-Martin.

Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO):
Frank van Kappen (fractiecoördinator), Frank de Grave, Menno Knip, Sybe Schaap.

Economische Zaken (EZ):
Helmi Huijbregts-Schiedon (fractiecoördinator), Pauline Krikke, Tanja Klip-Martin, Sybe Schaap.

Europese Zaken (EUZA):
Sybe Schaap (fractiecoördinator), Anne-Wil Duthler, Ben Swagerman, Mart van de Ven

Financiën (FIN):
Frank de Grave (fractiecoördinator en voorzitter Kamercommissie), Jan Anthonie Bruijn, Menno Knip, Mart van de Ven.

Immigratie & Asiel / JBZ-raad (I&A/JBZ):
Menno Knip (fractiecoördinator), Anne-Wil Duthler, Sybe Schaap, Koos Schouwenaar.

Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening (IMRO):
Tanja Klip-Martin (fractiecoördinator), Annemarie Jorrtisma-Lebbink, Helmi Huijbregts-Sschiedon, Sybe Schaap.

Koninkrijksrelaties (KOREL):
Frank van Kappen (fractiecoördinator), Helmi Huijbregts-Schiedon, Koos Schouwenaar, Annemarie Jorritsma-Lebbink.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW):
Pauline Krikke (fractiecoördinator), Jan Anthonie Bruijn, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Tanja Klip-Martin.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW):
Mart van de Ven (fractiecoördinator), Jan Anthonie Bruijn, Pauline Krikke, Frank de Grave.

Veiligheid en Justitie (V&J):
Anne-Wil Duthler (fractiecoördinator en voorzitter Kamercommissie), Menno Knip, Koos Schouwenaar, Mart van de Ven.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS):
Jan Anthonie Bruijn (fractiecoördinator), Taja Klip-Martin, Pauline Krikke, Frank de Grave.

Verzoekschriften:
Koos Schouwenaar.

In 2016 werd de Tijdelijke Commissie Werkwijze Eerste Kamer ingesteld. Namens de VVD heeft Helmi Huijbregts-Schiedon hierin zitting.

12.2 Tweede Kamerfractie

Samenstelling 20e fractie bij einde verslagjaar: 40 leden

mevr. drs. T. Van Ark, mr. M. Azmani, mevr. drs. Y. Berckmoes-Duindam, mevr. mr. B.G. de Boer, A. Bosman, J.H. ten Broeke, mevr. dr. B.I. van der Burg, mevr. drs. I.S.H. Caluwé, R.J. Dijkstra, drs. P.J. Duisenberg, T.M.C. Elias, M.G.J. Harbers, R. Heerema, drs. L.A. de Lange, B.C. de Liefde, R.E. van der Linde, mevr. W.J.H. Lodders, mevr. ir. A.W. Lucas-Smeerdijk, mevr. A. van Miltenburg, ir. P.J.M.J. Moors, drs. A. Mulder, mevr. mr. H. Neppérus, mevr. C.N.A Nijkerken – de Haan, mr. F. van Oosten, mr. S.C.C.M. Potters, mr. A.C.L. Rutte, mevr. drs. A. Schut-Welkzijn, mevr. drs. K.J. Straus, mr. J. Taverne, mr. F. Teeven, mevr. drs. O.C. Tellegen, mr. J. Van Wijngaarden, M.S. van Veen, drs. H.S. Veldman, mevr. drs. B. Visser, mevr. drs. A. de Vries, drs. R. Vuijk, B. van ’t Wout, E. Ziengs en H. Zijlstra.

Geen wijzigingen gedurende het verslagjaar.

Samenstelling van het fractiebestuur van de 20e VVD Tweede Kamerfractie:

H. Zijlstra, voorzitter

Mevr. T. Van Ark, vice-voorzitter

T.M.C. Elias, secretaris en lid Presidium

Mevr. mr. H. Neppérus, penningmeester en secretaris personeel

M. Harbers, secretaris externe contacten

Mevr. drs. B. Visser, pm-coordinaat

Bijzondere fractiebijeenkomsten in het verslagjaar

- Op 11 januari kwam de fractie in Delft bijeen voor de bespreking van het komende jaar;
- Op 2 en 3 september vond het jaarlijkse fractieweekend plaats in Bergen.

Vergaderingen binnen de fractie

De fractie vergadert iedere dinsdagochtend, ter voorbereiding op de Kamerweek. Op de dinsdagmiddagen komt de fractie bijeen ter bespreking van een lange termijn thema en in het najaar ter bespreking van de deelbegrotingen. Het fractiebestuur vergadert in beginsel één keer per week. De fractiecommissies bepalen zelf de vergaderfrequentie.

Overige

- Zowel fractie als fractieleden ontvangen enorme aantallen e-mails; de aantallen worden niet bijgehouden;
- De vergaderingen van de (thema)netwerken en congressen van de partij werden door fractieleden bijgewoond.
- HB-leden en Regio-voorzitters woonden roulerend de reguliere fractievergadering op dinsdagochtend bij.

12.3 VVD-delegatie in het Europees Parlement

Hans van Baalen

Delegatieleider van de VVD in het Europees Parlement
Voorzitter ALDE-Partij

- Lid van het bestuur van de ALDE-fractie
- Lid van de Commissie Buitenlandse Zaken (AFET), ALDE-coördinator Buitenlandse Zaken
- Lid van de Subcommissie Veiligheid en Defensie (SEDE), ALDE-coördinator Veiligheids- en Defensiebeleid
- Plv. lid van de Commissie Internationale Handel (INTA)
- Voorzitter van de EP-delegatie voor de betrekkingen met Zuid-Afrika (D-ZA)

Hans van Baalen richt zich in het Europees Parlement op Buitenlandse Zaken, het Veiligheids- en Defensiebeleid en Internationale Handel. Namens de ALDE-fractie is hij eerste woordvoerder Oekraïne, Rusland en Belarus. In het afgelopen jaar heeft hij zich intensief beziggehouden met maatregelen om terreur te bestrijden en de Europese buitengrenzen te versterken om illegale migratie tegen te gaan. De Turkijedeal, die onder het Nederlands EU-voorzitterschap tot stand is gekomen, speelt hierin een belangrijke rol. Daarnaast heeft Van Baalen zich sterk gemaakt voor sluiten van handelsverdragen met derde-landen, waaronder Canada, Japan en Zuid-Afrika. Als voorzitter van de ALDE-Partij zet hij zich in voor de groei van liberale partijen in Europa en streeft naar minimaal 100 zetels voor de ALDE-fractie in het EP na de Europese verkiezingen in 2019 (momenteel heeft de ALDE-fractie 68 zetels in het EP).

Cora van Nieuwenhuizen

- Lid commissie ECON (Economische & Monetaire Zaken)
- Lid commissie PANA (Panama Papers)
- Plv. lid commissie ITRE (Industrie, Onderzoek en Energie)
- Vice-voorzitter Delegatie voor betrekkingen met India
- Lid van de parlementaire intergroups MKB, sky & space, lange termijn investeringen en LHBTI.

In ECON heeft Cora de Nederlandse belangen behartigd op alle dossiers rondom de Euro, het Stabiliteits- en Groeipact, banken, verzekeraars, pensioenfondsen, accountancy, beurshandel etc. Een mooie bekroning was de ondertekening van haar wetsvoorstel over Benchmarks tijdens het Nederlands voorzitterschap. Ook is zij lid geworden van de PANA

Commissie, die werd ingesteld naar aanleiding van de Panama Papers en onderzoek doet naar witwaspraktijken en belastingontwijking en -ontduiking.
In ITRE heeft Cora zich voornamelijk gericht op dossiers van de Digitale Interne Markt, ruimtevaart en innovatie. Een belangrijk succes was het binnenhalen van 1 miljard Euro voor Quantum onderzoek.

Daarnaast heeft Cora zich actief ingezet voor innovatie en research in STOA, het wetenschapspanel van het Europees Parlement, maar ook in het bestuur van Knowledge4Innovation en het European Internet Forum.

Jan Huitema

- Lid van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling
- Plaatsvervangend lid Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid
- Lid van de delegatie voor de betrekkingen met Canada
- Vice-coördinator Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling voor de ALDE groep

Jan Huitema heeft als hoofdverantwoordelijke vanuit de landbouwcommissie weten te voorkomen dat Europese landen een methaanplafond krijgen. Het verwijderen van deze provisie zorgt voor ruimte en flexibiliteit voor ondernemers. Tevens zorgde hij ervoor dat er niet langer patenten verleend kunnen worden op natuurlijke eigenschappen van planten, zodat voorkomen wordt dat een paar bedrijven de wereldvoedsel productie in handen kunnen krijgen. Huitema is daarnaast hoofdverantwoordelijke op de toelating van kunstmestvervanger die gemaakt zijn van dierlijke mest. Het zou helpen de mestproblematiek te lijf te gaan en zorgt voor optimaal grondstof gebruik.

Huitema schreef een rapport over innovatie in de land- en tuinbouw dat oproept op tot ruimte voor innovatie en ondernemerschap en dat pleit voor een marktgericht landbouwbeleid. Hij vecht constant tegen bureaucratie en slechte implementatie van wetgeving. Huitema vindt het belangrijk de kloof tussen boer en consument te dichten en werkt daar continu aan. Daarbij laat hij niet alleen het ondernemerschap en de innovatiekracht van Nederland zien, hij agendeert het belang van het Nederlandse agro-foodcomplex voor BV Nederland en strijd voor eenduidige, doelgerichte regelgeving die ervoor zorgt dat Nederland zijn koppositie in Europa en de wereld kan behouden.

VVD